AISCHYLOS

Oresteia

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Oresteia

Vlastní český překlad z řečtiny podle vydání Herberta Weira Smytha (Loeb Classical Library, 1926; Perseus Digital Library, veřejné dílo).

Agamemnón

[Scéna: Před královským palácem Atreovců v Argu. Noc. Na střeše leží Hlídač, opřený lokty jako pes, a hledí k obzoru.]

Hlídač.
Prosím vás, bohové, zbavte mě již tohoto trápení,
té roční hlídky, při níž od lehání,
tu na střeše Atreovců, po psu natažen,
tak dobře poznávám hvězd nočních shromáždění
a ty, kdož lidem přinášejí léto i zimu,
ty jasné pány, zářící v etheru,
ty hvězdy, kdy zapadají a kdy zas vycházejí.
A hlídám teď jen jediný signál pochodně,
zář ohně, nesoucí od Tróje zprávu,
tu zvěst o jejím pádu — tak si velí
to ženské srdce, mužsky rozhodnuté.
A kdykoli své lože nocí bloudící,
to lože rosou skropené mé mám,
jemuž se sny ani neukazují —
neb strach místo spánku stojí u mne,
takže nemohu víčka pevně do snu zavřít —
a chtěl bych si zazpívat či zabrumlat,
tak jako lék, co usínání vymění za píseň,
tu pláču nad tím domem, nad jeho pohromou,
že není už tak dobře obhospodařován jako dřív.

Ať teď přijde šťastný konec mého trápení,
ať se objeví blahý oheň v nočním temnu.

[Pochodeň náhle vzplane v dálce.]
Zdráv buď, pochodni noci, denní světlo
nám slibující a slavnostní tance
mnohé v Argu, k poctě tohoto osudu!
Ió, ió!
Agamemnónově ženě dávám jasný znak,
ať z lože povstane co nejrychleji
a v domě ať se zvedne jásavý křik
na počest té pochodně, pokud trojská obec
padla — jak zpráva ohně hlásá přesně.
I já sám předzpěv do tanečního kola uhodím,
neb v šťastný los si pánů dobrý padlý vrh
teď připočítám, když mi třikrát šest tato stráž vrhla.
Jen ať se dožiju, abych tu drahou ruku
pánovu v domě svou rukou pozdvihl.
O ostatním mlčím — veliký býk mi stojí
na jazyku; a dům sám, kdyby řeč nalezl,
by nejzřetelněji promluvil. Já ochotně
k těm, kdo vědí, mluvím — kdo nevědí, zapomínají.

[Hlídač seskočí ze střechy a odběhne. Scénou prochází Chór argejských stařešinů; s nimi za chvíli vystoupí Klytaimnéstra, zažíhající oltářní ohně.]
Chór.
Desátý rok to již, co s velkým sporem s Priamem,
Meneláos vládce a Agamemnón,
oba Dia dvojí trůnem i žezlem
cti vybavená pevná dvojice Atreovců,

tisíciveslařskou výpravu Argejců
z této země zdvihli,
na pomoc vojenskou,
a z hrdla velikého křičeli Area,
jak supi, kteří pro ztrátu mláďat
v mukách zvláštních nad svými hnízdy
krouží,
veslujíce v peří jako v rypadlech,
a hlídání
hnízd mláďat ztrácejí.
A kdosi nejvyšší, snad Apollón
či Pán, či Zeus, ten ptáčí nářek,
to pronikavé lkaní těch přistěhovalců,
pozdní pomstu
posílá na ty, kdo zákon porušili — Erínyi.
Tak synům Atreovým posílá na Alexandra
mocný Zeus, strážce pohostinství,
pro ženu, co mnohým mužem známá byla,
mnohé zápasy, kdy údy těžknou,
koleno v prachu se opírá,
a kopí v hodu zápasném
se tříští, zasvěceno
řeckým i trojským stejně. To, co jest, teď
jest — vyplní se do konce, jak sudbou dáno.
Nic podsvětní obět, nic úlitba,
ani slza bez ohně svatého
nemohou obměkčit tu nespoutanou zášť.

My staří zbytkem těla
nejsme schopni být tenkrát mezi těmi,
co odešli na pomoc, zůstali jsme

a dětská síla nás, o žezla opřené, drží.
Vždyť mladická dřeň prsou
uvnitř se jen tápavě vzmáhá,
rovna starci, Arés tam nehostinný;
a prastařec, jemuž list již
na stonku usychá, trojnohý
po cestě kráčí a nic víc nežli dítě,
sen za dne spatřený, bloudí.

Ale ty, dcero Tyndareova,
Klytaimnéstro, královno naše,
co se stalo? Co nového? Co ses dozvěděla?
Jakou zprávou
přesvědčena obcházíš a obětuješ?
Všem bohům obce,
nejvyšším, podsvětním,
nebeským i tržním
oltáře září dary;
tu jedna, tu druhá
pochodeň nebes dosahuje,
natřená olejem čistým,
tichým a nestrojeným povzbuzením,
koláčem z královské komnaty.
Pověz z toho, co povědět lze
a mluvit nehřeší,
a buď lékařem této starosti,
jež teď nám jednou těžkomyslně
tu zas, až se obětí objeví mírná
naděje, zahání ten hlad
starosti žerné z duše.

Chór.
Mám právo zpívat o cestě vítězné
mužů naplno vybavených — vždyť v mé stáří
vdechuje od bohů stále
pěvecká síla, dar věku.
Jak Achajců
dvojí vládu, Řecka mladou
jednomyslnou mocnou dvojici,
poslal s kopím i mstící rukou
dravý pták, až na trojskou zem,
pták-král posílán ptačím králům lodí —
jeden černý, druhý vzadu bílý,
objevili se
blízko paláce, po pravici kopím vrhající,
na nápadně viditelném místě,
pochutnávajíce si na březí zajíkyni
s plným plodem potomků —
tak zabránili posledním během.
Pláč volej, pláč — a nechť přec dobré zvítězí.

Chór.
Dobrý věštec vojska uviděl
dva vůdce Atreovy, dva s povahou odlišnou,
válečné, a poznal, že to oni
jedí zajíce, poznal ty velitele cesty.
Takto vyložil znamení:
„V čase vezme
Priamovu obec tato cesta,
a všechen bohatý dobytek
pod hradbami, hojný lid chová,
Moira s násilím vyvrátí.

Jen ať snad od bohů nějaká zášť
nezastíní to velké udidlo
sešikované na Tróju.
Vždyť ze soucitu
rozhněvána čistá Artemis
na okřídlené psy otce
a na krvavou zajíkyni s mláďaty,
oběť před bojem, se dívá s odporem —
nenávidí hostinu orlů.“
Pláč volej, pláč — a nechť přec dobré zvítězí.

Chór.
„Byť laskava, krásná,
k mláďátkům divokých lvů,
k ssajícím dětem všech polních
šelem Artemis něžně nakloněna,
žádá, aby znamení ta nedošla cíle —
předzvěsti příznivé, zároveň i obžaloba ptáků.
A volám i hojícího Peana,
aby snad protivanými větry
Danaům dlouhým neprůjezdným
mořem nezpůsobil —
chvátajíc k oběti jiné, bezbožné, nedůstojné,
rodičce svárů příbuzné,
nebojící se muže. Vždyť čeká strašná, zpátky volaná
správkyně domu, lstivá, paměť mající, hněv mstící dítě.“
Takto Kalchás spolu s velkými zisky prorokoval,
osudné věci, z ptáků cestou se mihnuvších, královským domům.
S tím vším zároveň:
Pláč volej, pláč — a nechť přec dobré zvítězí.

Chór.
Zeve, ať jest, kým jest, pokud se mu tak
líbí být zván, i tak ho vzývám.
Nemám, s čím jiným bych ho srovnal,
ač všechno zvažuji,
krom Dia — mám-li zbytečnou tíhu
starosti opravdu z mysli svrhnout.

Chór.
Ani ten, co byl kdysi velký,
pýchou v boji zpupnou kypící,
nebude už řečen — co dřív byl, přešlo;
a ten, co po něm vzešel,
zápasnickou prohru pochoutal.
Diovi však se vší oddaností vítězné „euoj“ volá
každý, kdo získá moudrost cele.

Chór.
Jenž smrtelníky uvedl na cestu
myšlení, jenž „utrpením moudrost“
jako zákon pevně stanovil.
V spánku i před srdcem skanou kapky
té trýzně, co připomíná rány; a i proti
vůli lidé dospívají k rozvaze.
Milost bohů je snad násilí,
jak sedí na trůnu posvátném.

Chór.
A tenkrát ten velitel starší
achajských lodí, nekáral
věštce, nic;
poddajný k nahodilým osudům,

když bezvětrná hladomorská stáz
tížila lid achajský,
tam v Chalkidě proti sobě hučící
proudy aulidské úzky má —

Chór.
Větry zavály od Strymónu
zlodobné, hladové, nepříznivé,
lidem bloudění, lodím i kotvám
nepřející, čas dlouhý zdvojnásobující,
drásaly nejkrásnější květ Argejců.
A když ještě k té hořké
bouři jiný prostředek, horší,
věštec zjevil, vůdcům jej předhodil —
Artemidu, že náčelníci,
holemi uhodivše o zem,
nedokázali slzy udržet.

Chór.
A starší král řekl, pronesl:
„Těžký je úděl neposlechnout.
Těžký, zabiji-li dítě, pýchu domu,
rukama otcovskýma zprzním si
proudy krve panenské
blízko oltáře. Co z těchto zel vyvázne?
Jak se mám zříci lodí,
spojenectví zpronevěřit?
Vždyť po oběti utišující větry,
po panenské krvi
touží neskonale touhou:
tak zákon velí. Nechť je dobře.“

Chór.
A když vdechl jho nutnosti,
duchem bezbožný, strašný obrat,
nečistý, neposvátný, od té chvíle
rozhodl se nést mysl schopnou všeho.
Vždyť smrtelníky činí smělými ta zlorada,
nešťastná pomatenost, počátek útrap. I odvážil se tedy
být obětníkem své dcery,
podporou žen-mstících válek,
předzvěstí lodnímu výjezdu.

Chór.
Jejích proseb a volání otče!
otče! ani panenského věku
si ti bojechtiví rozsudkoví nevšimli.
Otec po modlitbě sluhům poručil,
jak kozlíče nad oltář
v šatech ovinutou, celou duší skloněnou,
pozdvihnout; a krásný ret
ústa držet,
aby zlořečením dům neuvalila —

Chór.
Násilím uzdy, umlčeným donucením.
A šafrán rouch po zemi lijíc,
mířila na každého z obětníků
pohledem šípem lítostivým,
nápadná jak na obraze, promluvit
chtěla, ač často
v otcově mužské síni, u stolu krásném,
pěla, a čistou neposkvrněnou vazbou

své otcovy třetí nábožné úlitby
dobrotivý zpěv s láskou slavívala —

Chór.
A co bylo pak, to jsem neviděl, nemluvím o tom;
Kalchantovo umění není liché.
Ale Diké tomu, kdo trpí,
poznání vyvažuje.
Co nastane, až se stane, uslyšíš; dřív ať se radujeme —
to je totéž, co předem naříkat.
Jasno přijde zrána s paprsky.
Ale ať se po tomhle všem stane dobře;
tak si přeje ta nejbližší apijská zem,
pevnost jediná a strážná hradba.

[Vystoupí Klytaimnéstra; Chór se k ní obrací.]
Náčelník chóru.
Přišel jsem, Klytaimnéstro, s úctou k tvé moci;
sluší se ctít ženu toho, jenž vládne,
když mužský trůn je prázdný.
Ty — ať jsi něco dobrého, či jsi
na obětech jen z naděje — slyšel bych rád
to z úst tvých; a nebudu ti závidět, mlčíš-li.

Klytaimnéstra.
Dobrou zvěstí, jak přísloví velí,
ať je úsvit, zrozený z matky-noci!
Uslyšíš větší radost, nad vše doufání:
Priamovu obec Argejci dobyli.

Náčelník chóru.
Co to říkáš? To slovo mi uniklo nedůvěrou.

Klytaimnéstra.
Tróju mají Achajové. Dost zřetelně mluvím?

Náčelník chóru.
Radost mi stoupá, slzy vyvolává.

Klytaimnéstra.
Zdravým rozumem oko tvé svědčí o tobě.

Náčelník chóru.
Jakou však máš jistotu? Máš o tom důkaz?

Klytaimnéstra.
Mám. Jak by ne — leda by bůh klamal.

Náčelník chóru.
Či snad snů přívětivá vidění ctíš?

Klytaimnéstra.
Já bych nebrala mínění spící mysli.

Náčelník chóru.
Nebo tě potěšila některá bezkřídlá fáma?

Klytaimnéstra.
Jako mladé dívky mi mysl káráš.

Náčelník chóru.
A kdy je ta obec dobyta?

Klytaimnéstra.
Této noci, co nám tento den porodila.

Náčelník chóru.
A kdopak z poslů tak rychle sem dorazil?

Klytaimnéstra.
Héfaistos — z Idy jasnou zář vysílající!
Pochodeň od pochodně sem posel-oheň
vysílal: Ida nejprve na Hermaion skalní,
na Lémnos; z toho ostrova velikánský
plamen pak Athón, Diova výšina, pochytil,
a převyšující, přes záda moře,
síla pochodně putující až k radosti
borovice zlato zářivé jak slunce,
zář přenesla na výšiny Makistu;
ten neváhal, ani ve spánku
nepolevil ve své úloze posla:
vzdálený oheň pochodně nad proudy Euripu
strážím messapským oznámil, že přišel.
Oni odpověděli a dál předali,
zapálivše kupu starého vřesu.
A ta zářící pochodeň, dosud bez stínu,
přeskočila planinu Asópu, jak

[pokračování v dalším chunku]

[Scéna pokračuje: Klytaimnéstra popisuje řetěz pochodní z Tróje do Argu.]

Klytaimnéstra.
jak jasný měsíc, přes vrcholy Kithairónu,
vzbudila druhé předání vyslaného ohně.
Strážci neodmítli oheň, nezanedbali,
spíš plápolal víc, nad vše řečené.
Letěl pak dál přes bažinu Gorgopskou
k horám Aigiplanktským, povzbuzuje
posly, aby jen rychlost dodrželi.
A vysílajíce silnou mohutnou záři,

poslali dál i přes záliv Sarónský
hořící planout a letět. Pak dorazil,
dolétl, až k výšině Arachnejské
blízko městu stráží; a odtud
na tuto Atreovskou střechu padá
zář — plamen, co trojského není cizí.
Takový pořádek pochodní jsem já
ustanovila: jeden druhému předává
celou cestu, a vítězem je první i poslední v závodě.
Takovou tedy mám jistotu, takový důkaz;
muž mi to oznámil z Tróje.

Náčelník chóru.
Bohům, paní, modlit se budu až později.
Ale rád bych slyšel ta slova dál a dál,
a divím se tomu, co stále říkáš.

Klytaimnéstra.
Tróju mají dnes Achajci!
Zdá se mi, že zní v městě nesouhlasný křik:
olej s octem v témž džbánku byste nikdy
nespojili, že by nebyli nepřátelští.
Tak porazení i vítězi
mají rozdílné hlasy osudu.
Jedni, padlí přes mrtvoly manželů,
bratrů, přes těla dětí u otcovských
rodičů — z úst nesvobodných
nad milovanými nad všemi slzí.
Druhé po bitvě bezesná noc hladového
směru nutí snídat, co obec má —
nikoli podle pravidel, dle rozpisu,

ale jak kdo vylosoval ve štěstí,
tak v Tróji vzatých domech přenocují
již, zbaveni mrazu a jíní pod širým
nebem, bez stráží, jak šťastlivci spí
tu noc. A jestli ctí bohy města
dobyté země a jeho svatyně,
ten vítěz nebude dobyvatelem porobeným.
Jen ať je žádost touhou nestoudnou
nezachvátí plenit, co se plenit nesmí —
touhou po bohatství přemožený lid.
Zbývá ještě bezpečný návrat domů —
otočit se znovu, dokončit cestu zpět.
Jestli však navzdory bohům přijdou,
pak probuzeno utrpení mrtvých
může se obrátit zpět — nikoli hned,
ale jak nejvolnější úder přijde.
To slyš ode mne, ženy. Avšak kéž
to dobré zvítězí, a bez pochybnosti.
Z mnoha dobra jsem si zvolila to užitečné.

Náčelník chóru.
Paní, mluvíš jak rozumný muž,
pravdivě. A já, slyšev tvé věrné důkazy,
chci teď bohům pořádně poděkovat.
Získaná milost je milost nad bolestmi.

[Klytaimnéstra odchází do paláce.]
Chór.
Ó Zéve, králi, a noci drahá,
velikých krás vlastnice,
tys na trojské věže vrhla

pokrývací síť, aby ani velký,
ani z mladých nikdo nepřeskočil
tu obrovskou
mrežu otroctví, všesvírajícího neštěstí!
Dia hostinného, velikého ctím,
toho, jenž tohle vykonal na Alexandrovi,
jenž napínal od dávna svůj luk, tak aby
dřív času ani přes hvězdy
šíp zbytečný neletěl.

Chór.
Diovy úder mohou říci,
to lze vyhledat ve zprávě.
Jak jednal, tak vykonal. Řekl kdosi,
že se bohové nestarají o smrtelníky,
kteří milost nedotknutelnou
pošlapou. Ten je bezbožný.
Zjevilo se to — splácí
těm, kdo odvahou k nedovolenému
dýchali víc než pravda,
jejichž dům přetékal
nad to nejlepší. Buď bez útrap,
tolik, aby stačilo
tomu, komu připadlo zdravé myšlení.
Vždyť není obrana
bohatství tomu, kdo z pýchy
nohou kopl velký oltář
Spravedlnosti do pochmurna.

Chór.
Nutí ho ta nešťastná lstivá řeč,

nesnesitelné dítě dobrouvaděné zkázy.
Všechen lék je marný. Neskryje se,
spíš jasně září, zlo svítícím světlem.
Jak špatné měďi způsobem
třením a nárazy
černě ulpívá
odhaleno, až
pronásleduje jak dítě ptáka létavého,
obci sváželo nesnesitelný stud.
Modliteb neslyší žádný bůh:
ten však strhne
muže nespravedlivého, co o ně dbá.
Takový i Paris, přišed
do domu Atreovců,
zprzni svatbu stolu
krádeží ženy.

Chór.
Zanechavši spoluobčanům ozbrojence,
hemžení kopím,
lodí vybavených válku,
vedouc jako věno Íliu zkázu,
odešla rychle z bran,
odvážila se k neslyšenému. A ztichle lkali
proroctevníci v domě toto říkajíce:
„Ió, ió dome, dome, i vůdcové,
ió, loži a stopy milovaného.“
Je vidět, jak sedí mlčky, bez výčitek,
nejbolestněji nehýbaně.
Z touhy po té za mořem
duch bude vládnout domu, zdát se.

Krásných podob sochám
nenávistí odpadne vděk muži;
při prázdnotě očí
odchází všechna Afrodita.

Chór.
Sny, trudnomyslné přízraky
vycházejí a nesou
marný vděk.
Nadarmo, kdykoli někdo myslí, že vidí dobré,
to vidění se obrací, vymkne se
z rukou, nevydrží, hned
pryč na křídlech po cestách spánku.
Tyto jsou žal nejblíž domácího krbu,
a nad to i větší.
Všem, co z helénské země
spolu vypluli, srdce
nesnesitelná bolest
každý dům poznává.
Mnohé drásá přímo do nitra:
koho poslali,
vědí; místo lidí
zbroj a popel do každého
domu dochází.

Chór.
Zlatomětač Arés těl
a vážiči kopí v bitvě
z Ília spáleného
pošle přátelům tíživou
zrnitou pistoli, popel

muže vyvažující,
plně do vhodných uren.
Lkají, chválíce muže,
toho jako znalce boje,
onoho krásně padlého —
pro cizí ženu.
To někdo mumlá v tichosti,
závistlivá bolest nese
rozsouzené vině Atreovcům.
Jiní tam u hradby
hroby na trojské zemi
krásní zaujímají;
nepřátelská země je zahrabala
tak, jak byla jejich.

Chór.
Těžká je řeč občanů s hněvem;
splácí dluh lidové kletby.
Čeká na slyšení o něčem
starost noční.
Mnoho vrahů totiž není
bez pozornosti bohů. Černé
Erínye časem
nespravedlivě šťastného
protistřídou obratu života
činí temným, a mezi mrtvými
on, až se tak stane, nemá pomoci:
velmi slavené
být těžké, zasahuje
od Dia blesk hlavu.
Volím bohatství bez závisti;

ať nejsem dobyvatelem obcí
a sám ať ani jiným
pod rukou nespatřím život.

Chór.
Pod ohněm dobré zvěsti
po městě běží
rychlá fáma. Je-li pravdivá,
kdo ví — anebo je to jakýsi lživý výmysl boží?
Kdo je tak dětský a rozumem seknutý,
že se ohni poslovému
nového zprávou rozjitří srdce, a pak
promlčí v obratu řeči?
Jen ve ženské kopí patří
před ohlášeným děkovat.
Příliš věřící je ženská mez, že se rozbují
rychle; ale rychle i zhyne
ženou šířená sláva.

Náčelník chóru.
Brzy se dozvíme o těch pochodních světlonosných,
o těch strážních ohních, o jejich sledu —
zda jsou pravdivé, nebo zda jako sny
nám toto milé světlo přišlo oklamat.
Vidím tam od pobřeží posla stínem
olivových ratolestí; svědčí mi
sestra prachu, bratr blátu, žíznivá,
že neněmý a bez ohně hořícího
dřeva na horách, mávnutím kouře,
toto přinese zpráva — buď o větší radosti
mi hlasem bude vyprávět —

a slovu opačnému proti nim se bráním:
k dobrému, co se zdá, dobrý přídavek nechť přijde.
Kdo si pro naše město jiné přeje přání,
sám ať z vlastního šialu sklízí chybu.

[Vstupuje Herold, zaprášený cestou, s olivovou větévkou.]
Herold.
Ió, otcovská půdo země argejské,
desátého roku svit tě mi dopřál,
po mnohých zklamaných nadějích splnila jedna.
Nikdy bych nevěřil, že se tu v argejské zemi
po smrti dočkám podílu v nejmilejším hrobě.
Nyní buď zdráva, zem, buď zdráv, sluneční jas,
a vrchní panství, Zeus, i Pythijský vládce,
jenž už nám z luku šípy vrhat nebude:
dost nám byl u Skamandru nepřátelský,
teď buď spasitelem a lékařem,
králi Apollóne! A boje bohy
všechny oslovuji, i svého patrona
Herma, drahého posla, ctiženosti poslů,
i hrdiny, kteří nás vyslali, ať zase
armádu, co zbyla z kopí, laskavě přijmou.
Ió, paláci králů, drahé stěny,
vznešené trůny i božstva k slunci obrácená,
pokud jste kdy, těmato jasnýma očima
teď přijměte s nádherou krále po dlouhém čase.
Vždyť přišel k vám, nesoucí světlo do temna,
a vám všem společný, Agamemnón-vladař.
Dobře ho pozdravte — vždyť se mu to sluší,
on, jenž Tróju srovnal se zemí motykou
Dia spravedlivého, jíž byl pokraj zpracován.

Oltáře zmizely, boží svatyně,
i semeno celé té země zahlazeno.
Takovou tedy na Tróju uložil zápřež
atreovský král starší, blažený muž,
přišel, hoden pocty nejvíce ze smrtelníků
dneška. Vždyť ani Paris, ani jeho obec
se nemůže chlubit, že čin je víc než trest.
Odsouzen za únos a krádež,
ztratil i svou kořist i nadmíru zničený
rodný otcovský dům s kořeny vyvrátil.
Dvojnásobně zaplatili Priamovci chybu.

Náčelník chóru.
Hlasateli Achajců, buď zdráv, ty z vojska vrácený!

Herold.
Zdráv jsem. Smrti už se bohům neprotivím.

Náčelník chóru.
Touhou po otcovské zemi tě hryzlo?

Herold.
Až tak, že do očí mi z radosti vstupují slzy.

Náčelník chóru.
Takže sladkou nákazou jste byli stiženi?

Herold.
Jak? Vysvětli mi tu řeč, ať jí vládnu.

Náčelník chóru.
Jste zasaženi láskou k těm, kdo vás milují.

Herold.
Chceš říct, že tato země toužila po vojsku, co po ní toužilo?

Náčelník chóru.
Tak, že jsem si často z temné mysli vzdychl.

Herold.
Odkud ta chmurná nenávist v duši vzešla?

Náčelník chóru.
Odedávna mi mlčení je lékem před škodou.

Herold.
A jak? Z toho, že páni byli pryč, ses něčeho bál?

Náčelník chóru.
Takže teď, slovy tvými, by i smrt byla milost.

Herold.
Vždyť dobře dopadlo. Avšak za ty dlouhé roky
některé věci by člověk označil snadno za dobré,
jiné za hodné výčitky. Kdo kromě bohů
po celý věk zbaven všech trápení žije?
Kdybych vyprávěl o těžkostech, o špatných nocích,
o skrovných lavicích a mizerných lůžkách — co dne
nebylo, že bychom nelkali, nedostávali svůj díl?
Co zas na suchu — tam nenávist ještě vzrůstala:
tábory jsme měli u nepřátelských hradeb,
z nebe i ze země luční
rosy nás kapaly a stále kazily
pláště, vlasy nám plnily hmyzem.
Zimu kdyby někdo líčil, ptákohubitelku,
jakou nám nesla nesnesitelnou idajská chumelenice,

nebo žár, kdy moře v poledním
lože bez vln, bezvětří, polehlo
nehybné — co to máme oplakávat? Minulá je trampota.
Minulá pro mrtvé je:
že už nikdy znovu ani vstát netouží.
Nač ty padlé po jednom počítat,
proč živí by měli svou osudovou zášť ještě trpět?
Já mnoho pozdravuji — všelijaká neštěstí!
Pro nás, kdo zbyli z argejského vojska,
zisk vítězí, zlo neprotkne vahou:
sluší se chlubit se slunci tomuto denním,
nad mořem i zemí letícím zpátky:
„Argejské vojsko, Tróju konečně dobyvší,
bohům tyto kořisti po Řecku v chrámech
přibilo, prastarou okrasu."
Takto to musí slyšet všichni a chválit obec
i vojevůdce. A oslaveno bude díky
Diovu, jenž to vykonal. Máš celou řeč.

Náčelník chóru.
Překonán slovy nenamítám:
vždyť stáří se vždy může od mladých poučit.
Avšak domu a Klytaimnéstře je toto nejspíš
blízké; co mne, obohatit mě hodí se jen o kus.

[Klytaimnéstra vystupuje z paláce.]
Klytaimnéstra.
Lkala jsem radostí již dávno,
když první přišel noční posel ohně,
hlásající dobytí a pád Ília.
A někdo mi vyčítavě řekl: „Zprávám

pochodní uvěřils, že Tróju dnes vzali?
Ta žena! Opravdu lehko se nadchne.“
Takovou řečí jsem se jevila zbloudilá.
Přesto jsem obětovala, a ženským obyčejem
jásot sem a tam po městě
zvedali, chválou v sídlech bohů,
oběti žerné krmíce vonný plamen.
A teď, co ti víc mám říkat?
Od samotného krále se dozvím vše.
Jak nejlépe svého hodnotného chotě
přivítat se vrátivšího pospíším — vždyť co
ženě milejšího uvidět, než
od vojska zachráněného boha-muže
pustit do bran? — tohle doneste manželovi:
Ať přijde co nejdřív, oblíben obcí!
Nechť věrnou ženu v domě shledá přišed,
takovou, jakou nechal — ohlasem domu
dobrou k němu, nepřátelskou těm, kdo mu zlo chtějí,
a v ostatním stejnou po všem; žádnou pečeť
po dobu dlouhou neporušila.
Nevím nic o rozkoši, ani o pohanění z úst
jiného muže, víc, než o barvení bronzu.

[Odchází do paláce.]
Herold.
Takové chvástání plné pravdy
ušlechtilé ženě není hanbou vyslovit.

Náčelník chóru.
Tak tedy mluvila, abys to pochopil,
s jasnými výklady vhodnou řeč.

Ty však pověz, hlasateli, dozvídám se o Meneláovi:
zda s návratem i zachráněný opět
přišel s vámi, drahá vlády této země.

Herold.
Nemám, jak bych lži krásné říkal,
aby přátelé po dlouhý čas měli ovoce.

Náčelník chóru.
Jak tedy, kdybys dobré pravdy řekl, nemohl bys mít štěstí?
Rozdělené to nelze dobře skrýt.

Herold.
Zmizel ten muž z achajského vojska,
on sám i s lodí. Nic lživého neříkám.

Náčelník chóru.
Vypluv zjevně z Ília,
nebo bouře, společná těžkost, uloupila vojsku?

Herold.
Trefils, jak dokonalý lučištník do cíle.
Dlouhou bídu jsi stručně vystihl.

Náčelník chóru.
Zda tedy on živ, či mrtev,
mluvili o něm druzí námořníci?

Herold.
Nikdo nic neví natolik, aby zřetelně hlásil
kromě Hélia, který živí zemský rod.

Náčelník chóru.
Jak se dle tvého stala plavecké armádě

bouře a konec hněvem bohů?

Herold.
Blažený den nelze zlou zprávou
jazyka špinit; čest bohů je zvláštní záležitost.
Když zbědovaná pohroma posel do obce
smutnou tváří padlého vojska přinese,
obci jedno zranění, celonárodní,
mnohé pak zbaveny mnohých domů
muži — dvojí bič, jaký Arés miluje,
dvoublanková zkáza, krvavá dvojspřež:
takovými pohromami naložen
posel smí recitovat Erínyin peán.
Ale šťastný posel události zachráněné,
přišed k městu šťastně prosperujícímu,
jak zahrnu dobré do zlých, mluvě
o bouři Achajcům ne bez hněvu bohů?
Vždyť se spikl, dřív nepřátelé,
oheň i moře, a projevili spojenectví
hubením nešťastného argejského vojska.
V noci se zdvihlo zlo s vlnami zlými.
Lodě proti sobě thrácké závany
drásaly; a jiné rohem bodnuté
bouří, tajfunem, přívalem deště hřmící,
odešly neviditelné za pastýřem zlým.
A když vzešla jasná sluneční zář,
viděli jsme kvetoucí moře aigejské
mrtvolami achajských mužů a lodními zříceninami.
My jsme ale, loď i trup neporušený,
buď někdo nás ukradl, nebo si vyžádal
jakýsi bůh — ne člověk — dotknuv se kormidla.

Štěstí, dárce záchrany, lodi se ujalo ochotně,
abychom ani v přístavu nedostali vlnobití,
ani neuvázli na břehu útesovém.
Potom jsme, mořskému Hádu uprchnuvše,
v bílém dni, nevěříce štěstí,
dumali v starostech o novém utrpení,
vojsku vyčerpaném a hrozně rozmetaném.
A teď, jestli kdo z nich ještě dýchá,
mluví o nás jako o padlých, co jiného.
I my o nich si myslíme totéž.
Ať je to co nejlepší. Avšak Menelóa
především a hlavně očekávej, že přijde.
Jestli nějaký paprsek slunce ho vidí
jak živého a vidícího, Diovou lstí,
ten dosud nechce zahladit celý rod,
je naděje, že se zas domů vrátí.
Takovou věc jsi slyšel: věz, že slyšíš pravdu.

[Herold odchází.]

Chór.
Kdo pojmenoval tu —
natolik prorocky pravdivě,
že snad ten, koho nevidíme,
předvídavostí osudu
jazyk vedl v šťastný trefu —
tu kopím vdanou, kolkolem spornou
Helenu? Vždyť se jí sluší,
helé — zhoubkyně mužů i lodí,
pokořitelkyně měst — ta
z jemných závojů vyplula
dechem obřího zefyru,

a mnozí štítonoscí lovci
po stopě vesel neviditelné,
již k břehům simoitských
ke zpevňujícím listům
pro spor krvavý zakotvili.

Chór.
Íliu pak starostní osud,
pojmenovaný dobře, hněv
sudbou splácející uvedl,
odkladem potrestané pohoštění,
pohoršení Dia hostinného
na těch, kdo svatební
píseň zpívali bez míry,
hymenaia, co tenkrát
jen svatebčanům slušelo zpívat.
Priamovo stáře město
velmi lituje, jiný žalmový zpěv
teď se učí, nazývajíc
Parida ženicha hrůzného,
žal přetrpcen,
věk mnohých nářků,
pro bídnou prolévanou krev občanů.

Chór.
Odchoval kdosi doma
mládě lví, ještě sající,
tak jeden muž, co mléko miluje,
v předběhu života,
krotké, dětí přítel,
starcům k radosti.

Mnoho ho mívali v náručích
jak novorozence,
jasnookého k ruce
lísajíce se nutnosti břicha.

Chór.
Vzrostlo pak a projevilo
povahu po rodičích: ovoce
chovatelům oplácejíc,
mezi oněmi mršinami ovcí,
hostinu bez poznánky zpořádalo;
krví byl dům poskvrněn,
žal domácím nekonečný,
nesmírná zkáza — hubení.
Vírou boží ten kněz
zkázy ve dvoře byl odkrmen.

Chór.
Zároveň do Íliova města
přišel, bych řekl, jak myšlenka
bezvětrné klidové tišiny,
klenot bohatství líbezný,
měkký šíp očí,
duši drásající květ touhy.
Odbočila a vrcholila
hořký konec svatby,
nevkusná, nehostinná,
spojená s Priamovci,
průvodce Dia hostinného,
plačkyně nad svatbou — Erínyi.

Chór.
Prastaré lidské úsloví je
sděleno: velké
blaho smrtelníka plného
plodí nejdéle a bez dětí neumírá;
z dobrého štěstí rodu
vyraší nespokojená žalost.
Od ostatních jediný stranou
jsem: bezbožný čin
plodí dětí víc,
podobných svému rodu;
pro domy přímočaré spravedlnosti
krasnodětí osud je navždy.

Chór.
Ráda rodí Hybris
stará mladá
pýchu v neštěstích smrtelníků
dřív nebo pak, kdy
nastává její čas narození,
démona neválečného, neporaženého,
nesvatou Smělost, černých
domů Átu,
podobnou rodičům.

Chór.
Spravedlnost zato září
i v chatách zakouřených,
ctí život ve shodě s osudem.
Zlatem zdobené komnaty
se špínou v rukou, odvracejíc

oči, opouští, zbožně přistoupí
ke dveřu, nectíc tu moc
bohatství, co v chvále zdobena jen falešným znakem:
vše vede k svému konci.

[Agamemnón vjíždí na voze, s ním Kassandra. Chór mu jde vstříc.]
Náčelník chóru.
Pojď tedy, králi, Trójobořiteli,
rode Atreův!
Jak tě mám pozdravit? Jak uctít,
ani nad míru nepřehnat, ani pod míru nezanedbat
správnou vděčnost?
Mnoho smrtelníků ctí zdání
víc než spravedlnost, překročiv ji.
Nad trpícím lkát
každý je ochoten; ale kousnutí žalu
nikomu k nitru nedojde;
také se spolu radují, podobní jsme-li si,
tváře k smíchu silou nutíce.
Kdo dobrý je znalec stáda,
tomu neujde pohledem muže
podobné pouta pohostinného rozumu
řídkou příchylností přetvařovat.
Ty — tenkrát, když jsi strojil výpravu
pro Helenu, nebudu před tebou skrývat,
v mých očích jsi byl zapsán jaksi nemusicky,
ne dobře kormidlo mysli ovládajíc,
smělostí z obětí
mužům jdoucím na smrt získanou.
Teď však ne z povrchu mysli, ne bez lásky
jsem k tobě přívětivý — a ty, kdos dílo splnil, uspěl.

Časem poznáš, zkoumáním se dozvíš,
kdo spravedlivě a kdo nenáležitě strážil obec občanů.

Agamemnón.
Nejprve Argos a bohy zdejší
spravedlivě pozdravit, kdo pomáhali
mi návrat vyvést i spravedlivě ztrestat
Priamovo město — bohové vždyť nedbali
řečí, nýbrž slyšení o smrtelných
pohromách Ília do krvavé urny
nerozkolísaně
hlasy vložili. V opačnou nádobu
jen naděje přistoupila k ruce, nenaplněna.
Kouř dobyté obce dosud jasně svítí.
Žijí jen zbytky bouře zkázy: popel
umírá spolu, vysílá k nám
tučné dechy bohatství. Za to
bohům třeba vzpomínkou vděčnou
splatit; vždyť jsme i pasti nad všechen
hněv upletli, a pro ženu
město přeleskalo argejské zuby,
koňské mládě, štítonosné lid,
skokem vyrazivší kolem západu Plejád.
Přes hradbu přeskočivší surový lev
dost se nalízal krve královské.
Tenhle předzpěv jsem bohům prodloužil.
A pokud jde o tvé mínění, pamatuji si, co jsem slyšel,
a říkám totéž, máš mě za spolumluvčího.
Jen málokterým mužům je vrozena ta ctnost:
přítele šťastného bez závisti ctít.
Pak nenávistný jed, usazený v srdci,

dvojnásobně tíží utrpením toho, kdo nemoc má:
jednak sám sebou se tíží svými ranami,
jednak jiného blaho vidí a lká.
Vím, co říkám, dobře znám zrcadlo
styku, stín iluze —
těch, co se zdáli být mi velmi přátelští.
Jen Odysseus, který na válku nerad plul,
jak zapřažen, byl mi ochotný tahouner.
Ať mrtev je, či žije, mluvím-li o něm.
V ostatním, co se týká města i bohů,
ve veřejné shromáždění společné spory
poneseme k rozhodnutí. A co je dobře,
jak dobře zůstane trvat — třeba uvážit;
a kde si léku žádá nemoc,
ohněm či řezem laskavě
pokusíme se bídu nemoci odvrátit.
Teď do síní a domů domácího krbu
jdoucí nejdřív bohům pozdrav vzdám,
těm, kdo mě poslali daleko a přivedli zpět.
Vítězství šlo za mnou — ať pevně zůstává!

[Agamemnón sestupuje z vozu. Klytaimnéstra vychází z paláce.]
Klytaimnéstra.
Mužové občané, starešinstvo argejské,
nebudu se stydět před vámi říci,
jak miluji svého muže. Časem padá
strach ze srdcí lidských. Ne od jiných
vím, co od sebe sama řeknu — svůj těžký život
po tu dobu, co byl on pod Íliem.
Zaprvé: žena sama bez muže
sedět v domě pustá — hrozné zlo,

mnohé pověsti slyšet nepříznivé,
jedna přišla, pak jiná — jedna horší nad druhou,
mluvené v domě:
A o zraněních kdyby se mu tolik stalo,
co o něm neslo ze zpráv do domu,
byl by rozstřelen víc než síť, kdyby se měřilo počet.
A kdyby byl zemřel, jak řeči množily —
tříhlavý Géryón, druhý,
by hojnou plášť, nebudu mluvit o podsvětí,
třídílnou by chlubil se získat zem,
jednou pro každou podobu zemřelý.
Vzhledem k takovým nepříznivým pověstem
mi mnohé z šije provazy jiní
rozvázali uchopili mě silou.
Z toho ti i syn tu neslouží,
tvých i mých důkazů záruk pán,
jak by se slušelo, Oréstes. Nediv se tomu.
Vychovává ho totiž přátelský kopí-hostinný,
Strofios Fokejský — kdo mi oznámil dvojí
starost: tvůj úder pod Íliem,
nebo lidový svár, kdy anarchie
by svrhla radu, že je lidem vrozeno
padlého ještě dál kopnout.
Taková výmluva nenese v sobě lest.

Klytaimnéstra.
Co mne, slz prudké záplavy
vyschly, nezbyla ani kapka.
Mám zrak od pozdních nočních bdění
poškozený; pro tebe plačíc, pochodní
nepohlídaných pořád. A ve snech

jsem se budila lehkými nárazy komára, co
třepotá — vidouc kolem tebe utrpení
víc, než jaký měl čas spánek.
Teď vše to vytrpěvši, srdcem bez žalu,
nazývám tohoto muže strážcem domu,
spasitelem lodě, předním lanem,
sloupem vysoké střechy pevně zasazeným,
jediným synem otci,
zemí objevenou plavcům nad naději,
nejkrásnějším dnem spatřeným po bouři,
pro poutníka žíznivého proud pramenný —
sladké je uniknout vší nutnosti.
Takovými oslovami ho uctívám.
Závist ať je pryč: dávných neštěstí jsme
dost snesli. Teď, drahá hlavo,
sestup z vozu! Nedávej na zem
nohu, pane, nohu bořitele Ília.
Služky, co meškáte, vám bylo přikázáno
půdu cesty rozestřít koberci!
Ihned ať je purpurovou cestou dláždění
k domu nečekaně, jak jen spravedlnost vede.
A o ostatní starost, nebavena snem,
spravedlivě naplní s bohy, co osud určil.

Agamemnón.
Dceři Lédině, strážkyně mých domů,
k mé nepřítomnosti jsi mluvila přiměřeně:
dlouho jsi protáhla řeč. Avšak uctivě
chválit — toho pocty by se mělo dostat od jiných.
A dál mne jak ženu nechválej, nehýčkej,
a jako barbara nějakého na zemi padlého

řevem mě neumlouvej.
Rouchy mi stlanou cestu závistihodnou
nedělej — bohům se tak sluší vzdávat čest.
V pestrých krásách, jako smrtelník,
abych kráčel, mi vůbec nelze bez bázně.
Říkám: cti mě jako muže, ne jako boha.
I bez utěrek na nohy a bez pestřin
pověst troubí; a mít rozum nepobláznilý
je největší bohův dar. Oslavit lze
život dokonaný v blahu dobrém.
Kdyby takto vše dopadlo, byl bych klidný.

Klytaimnéstra.
A pověz mi toto bez odporu mé vůli:

Agamemnón.
Věz, že svou vůli neporuším.

Klytaimnéstra.
Slíbil bys ze strachu bohům to učinit?

Agamemnón.
Kdo kdo, já znalý tuto hranici řekl.

Klytaimnéstra.
A co se zdá tobě by Priamos, kdyby zvítězil?

Agamemnón.
Ten by jistě kráčel v pestrotě.

Klytaimnéstra.
Nestyď se tedy před lidskou pomluvou.

Agamemnón.
Lidové mínění má přec velikou moc.

Klytaimnéstra.
Bez závisti kdo žije, není hoden závidění.

Agamemnón.
Ženě se nesluší prahnout po bitvě.

Klytaimnéstra.
Šťastným se také sluší někdy nechat vyhrát.

Agamemnón.
Opravdu tolik si této bitvy vítězství ceníš?

Klytaimnéstra.
Dej na mě! Můžeš mi dobrovolně moc postoupit.

Agamemnón.
Když tedy chceš, ať mi někdo rychle rozváže
sandály, otročí obuv nohy.
A kráčeje v těchto nachu bohů
ať na mě od boha pohled závistný nepadne.
Velmi se stydím domovraždě nohama
mařit bohatství, stříbrem placenou tkaninu.
Tolik k tomu. Tu cizinku však přívětivě
uveď dovnitř — toho, kdo moc má v mírnosti,
bůh zpovzdálí laskavě hledí.
Nikdo rád jhá nepodléhá, co otročí.
A tato z mnoha pokladů vybraný
květ, dar vojska, se mnou šla.
Když jsem už poslušen tě tak, jak jsi chtěla,
jdu do síní domu, šlapaje purpur.

[Odstupuje z vozu, kráčí po purpuru do paláce.]
Klytaimnéstra.
Je moře — kdo je vyčerpá?
Hojí mnoho purpurů, stříbrem rovnající se
dřeň vzácných, pouličních barvení šatů.
Dům s pomocí bohů má jich dost;
chudnutí nezná náš dům.
Mnoho rouch bych přála šlapat,
kdyby mi věštírna dala řešení,
vymoženost zachránění této duše.
Vždyť pokud kořen je, listoví vrací se do domu,
nad Síriovým psem rozprostírá stín.
A tvůj příchod k domácímu krbu
oznamuje teplo v zimě; a kdy
Zeus z trpkého hroznu
víno vaří, tehdy už chlad v domě panuje,
když se pán dospělý v domě pohybuje.
Zéve, Zéve dokonavateli, přání má dokonej;
nechť se o to staráš, co dokonat máš!

[Odchází do paláce. Chór zůstává sám.]
Chór.
Proč mi tak upřeně
strach prorocky
nad srdcem nad věstěním krouží,
věští bez pokynu a bez platu píseň?
A neumí odplivnout jak
sny nerozhodnutelné,
důvěra přesvědčená
na milém trůně mysli neusedá?
Čas předních lan předjetím

po písku pobřeží
pronikl, když pod Ílion
vyrazilo plavecké vojsko.

Chór.
Zvídám z očí
návrat sám svědkem jsa.
Bez lyry přesto hymnus zpívá
žalobu Erínye, od sebe naučené uvnitř
duše — ne plně má
oblíbenou smělost naděje.
Vnitřnosti nejsou v mém nitru
klamné, podle srovnalé mysli,
splňujícími víry zmítaného srdce.
Modlím se, aby z mé
naděje jen podvodné spadlo
k nesplnění.

Chór.
Veliké zdraví zajisté má
nenasytný konec: nemoc je
soused se společnou zdí a opírá.
A osud, co šel přímo,
muže udeřil o neviditelnou skálu.
Jestli před vším z majetku
váhavostí házet
praky vyvážené,
nejde celý dům
pod přetíženou zkázou,
ani netopí trup.
Mnohý dar od Dia zároveň

hojný a z každoročních brázd
mor hladu zahladí.

Chór.
Ale co na zem padlo jednou smrtelně,
před mužem černou krev — kdo by
zavolal nazpět zaříkáváním?
Ani vzkříšence
mrtvých — Zeus
zakázal, jako opatření?
Kdyby pořádek
osudu bohů
nedržel jiný osud, abychom neznali víc,
předběhlo by srdce
jazyk a vylilo by to.
Teď v tmě bručí
duševně bolestivé a vůbec nedoufá, že by
někdy včas uplatnilo
rozžhavené myšlení.

Klytaimnéstra.
Pojď dovnitř i ty, Kassandro, pravím,
když tě Zeus bez hněvu umístil do mého domu,
abys byla účastná svaté vody, s mnoha
otroky stála u oltáře domácího.
Sestup z vozu, nechej povýšenost.
Vždyť i Alkménin syn, jak praví,
jednou prodán, snášel otročího chleba kus.
A kdyby jhá tohoto osudu byla
nevyhnutelná — u pánů s pradávným bohatstvím
je mnohá milost. Ti, co nikdy nedoufali

dobrou sklizeň, jsou k otrokům krutí
ve všem a nad míru.
Máš u nás, co je zvykem.

Náčelník chóru.
Tobě to říká, mluvila zřetelně.
Když jsi uvnitř sítí osudu,
poslechni, chceš-li; snad neposlechneš.

Klytaimnéstra.
Pokud není jako vlaštovka
řeč barbarská a cizí jí nemáme,
promluvím a přesvědčím ji slovem rozumným.

Náčelník chóru.
Jdi. Nejlepší z toho, co máš, ti říká.
Poslechni, opusť ten kočár s koly.

Klytaimnéstra.
Ani čas před dveřmi tu nemám,
abych ztrácela. Vždyť v středu domu
stojí už obětní zvířata k zabití,
jako bychom nikdy nedoufali v takovou milost.
Jestli něco učiníš, nedělej otálení.
Pokud snad nerozumíš a slovo nepřijímáš,
dej místo hlasu cizineckou rukou znak.

Náčelník chóru.
Cizinka se zdá, že potřebuje tlumočníka
jasného; chová se jak zvíře chycené.

Klytaimnéstra.
Zbláznila se a zlé myšlenky poslouchá —

ta, kdo zanechala obec nově dobytou,
přišla sem, uzdu nosit neumí,
dřív než krvavou pěnu z úst nepustí.
Nebudu víc marnit řeč a dávat jí hanbu.

[Klytaimnéstra odchází do paláce.]
Náčelník chóru.
Já cítím lítost, nebudu se hněvat.
Jdi, nebohá, opusť ten vůz,
podvol se nutnosti, zkus nové jho.

Kassandra.
Ótototototoi! Ó! Zeme!
Apollóne, Apollóne!

Náčelník chóru.
Proč takto lkáš nad Loxiou?
Vždyť není z těch, kterým by náleželo nářků dostávat.

Kassandra.
Ótototototoi! Ó! Zeme!
Apollóne, Apollóne!

Náčelník chóru.
Zas s nehezkým voláním zve boha,
jemuž se nesluší stát při nářcích.

Kassandra.
Apollóne, Apollóne —
pouliční! Záhuba má!
Zahubils mne — tentokrát ne lehko, podruhé.

Náčelník chóru.
Zdá se, že bude věštit o vlastním neštěstí.
Boží dar zůstává i v otrocké mysli.

Kassandra.
Apollóne, Apollóne —
pouliční! Záhuba má!
Ách! Kam jsi mě to zavedl? K jaké střeše?

Náčelník chóru.
K Atreovcům. Pokud o tom nevíš,
já ti to říkám. A nelžeš, když to řeknou.

Kassandra.
K bohů nenávistné! Mnohokrát svědkyni
samovražd, hrdlořezů,
mužovražedné síni, země zkrvené!

Náčelník chóru.
Zdá se, že dobrý nos má cizinka, jak pes.
Jde po stopě vraždy, kterou najde.

Kassandra.
Tyto důkazy mi věří:
pláčí ti kojenci na obětnici,
pečené maso, jedené otcem.

Náčelník chóru.
O tvém proroctví jsme slyšeli pověst
dobrou; ale věštce žádné nehledáme.

Kassandra.
Ió, ó! Co to má v úmyslu?

Co ten nový žal velký,
velký v tomto domě plánuje —
nesnesitelný přátelům, nezhojitelný? A pomoc
daleko stojí.

Náčelník chóru.
Těmto proroctvím nerozumím.
Ale ty první ano: celé město o nich křičí.

Kassandra.
Ió, nešťastná! Toto chceš dovršit —
spolulůžkového manžela
lázní očistila jsi… jak mám konec vyjevit?
Rychlé to bude: natahuje ruka
po ruce nabídku.

Náčelník chóru.
Ještě nerozumím. Z hádanek teď
v jasně temných věštbách tápu.

Kassandra.
É, é! Papaj, papaj! Co se to zjevuje?
Není to snad síť Hádova?
Ne, past sdílelužná, spoluvinná
vraždy. A rozkol, nenasytný rodu,
ať zavzdechne nad obětí hodnou kamenování.

Náčelník chóru.
Jakou to Erínyi v tom domě voláš
hlasem? Nehojí mě ta řeč.
Na srdce mi doběhla šafránová
kapka — jak padajícím zraněným

ztuhle doplaňuje v posledních záblescích života:
rychlá zkáza se blíží.

Kassandra.
Áá! Hleď, hleď! Vzdal od krávy
býka! V rouchu
černorohým strojem ho chytila,
udeřila! Padá do vodnaté nádoby!
Osud vany lstivě-vraždící ti vyprávím.

Náčelník chóru.
Nechlubil bych se, že jsem v proroctvích znalec
předních; ale něco zlého v tom tuším.
Ze věšteb kdypak dobrá zvěst
smrtelníkům vyvstane? Vždyť z neštěstí
mluvná umění prorokyňského
strachu nás učí.

Kassandra.
Ió, ió! Nešťastné zlé osudy!
Vlastní žal totiž vylévám sám.
Kampak jsi mě to, bídnou, zavedl?
K ničemu, leda spolu zemřít. K čemu jinému?

Náčelník chóru.
Jsi obemnuta šílením, bohonosnou,
sama o sobě naříkáš
píseň bezzákonnou — jako jakási tmavá
nenasytná v křiku, ach! nebohá v mysli,
Itya, Itya oplakává, kolem opředena zlem,
slavík žijícím.

Kassandra.
Ió, ió, zpěvná osud slavíku!
Vždyť bohové mu dali tělo peřinaté
a sladký věk bez pláče.
Mně však čeká rozsek dvojbřitým kopím.

Náčelník chóru.
Odkud máš ty prudké božské
marné bolesti,
ty strašné nesrozumitelným výkřikem
zpíváš, společně v příkrých tónech?
Odkud máš mezníky té prorocké cesty
tak zlobolemné?

Kassandra.
Ió, svatby, svatby Paridovy, zhouba přátel!
Ió, Skamandre, vodo otcovská!
Tenkrát jsem u tvých břehů, bídná,
rostla a byla krmena.
Teď u Kokyta a cherousských
břehů budu, jak se zdá, hned věštit.

Náčelník chóru.
Co to ti příliš jasné slovo pronášíš?
Novorozenec by to pochopil.
Jsem zasažen krvavým kousnutím
na strašný osud lkají tvé drobné nářky,
rozdírají mi sluch.

Kassandra.
Ió, pohromy, pohromy města cele zničeného!
Ió, obětí před hradbami, otec je přinášel

hojně z pasoucích se stád! Ale pomoc
žádnou nenabídly,
aby město neutrpělo tak, jak teď má.
A já teď horečně brzy k zemi padnu.

Náčelník chóru.
Následně na předchozí jsi mluvila.
A nějaký zlomyslný démon padá na tebe
těžce, přetíženě,
abys zpívala utrpení žalozpěvné smrtové.
Konec sotva uhodnu.

Kassandra.
A hle, věštba už nebude z pod závoje
hledět jako nově provdaná nevěsta;
spíš jasně, do východního slunce
hnána, přirazí jak vlna
k paprskům — ta rána, mnohem větší
než tahle. Nebudu už mluvit v hádankách.
Buďte svědky, jak jdu po stopě
starých zločinů, čichem vedená.
Z této střechy nikdy neodchází sbor
jednohlasý — ne krásnohlasý: nemluví dobře.
A opilý — aby mu dodal více smělosti —
krve lidské, komos v domě dlí,
nelze ho vypudit — Erínye rodné.
Zpívají píseň u domu usazené
o prvotním zločinu. V řadě si odplivují
nad bratrovým lůžkem — nenávistným tomu, kdo je šlapal.
Mýlím se? Nebo lovím jako nějaký lučištník?
Nebo jsem lžiprorokyně, dveře klepavá tlachačka?

Odpřisáhni ze svědectví, že jsi slyšel —
dávné hříchy tohoto domu — slovem.

Náčelník chóru.
A jak by přísaha, ušlechtile pevně zasazená,
mohla být lékem? Divím se tobě,
za mořem narozená, o cizí obci
mluvit, jako bys byla u toho.

Kassandra.
Prorok Apollón mi tento úkol určil.

Náčelník chóru.
Snad bůh, zasažený láskou?

Kassandra.
Dřív jsem se styděla o tom mluvit.

Náčelník chóru.
Vždyť každý, komu se daří, se víc rozmazluje.

Kassandra.
Byl mi však zápasníkem silným, dech vzdechl.

Náčelník chóru.
A došli jste podle zákona až k dětem?

Kassandra.
Souhlasila jsem Loxiovi, pak jsem ho oklamala.

Náčelník chóru.
Už tenkrát jsi byla uchvácena bohovědou?

Kassandra.
Už tenkrát jsem občanům všechna neštěstí věštila.

Náčelník chóru.
Jak ses tedy vyhla Loxiovu hněvu?

Kassandra.
Nepřesvědčila jsem nikoho o ničem — tak jsem byla potrestána.

Náčelník chóru.
Nám se ovšem tvá věštění zdají důvěryhodná.

Kassandra.
Ió, ió! Ó, ó! Zlé věci!
Zas mě strašná práce pravověštění
víří, zmate předzpěvem zlověstným.
Vidíte tam ty v domě sedící
mladíky, snům podobné podoby?
Dětí zabité jakoby od blízkých,
rukama plné masa, vlastního pokrmu,
s útrobami tam, žalostné břemeno
přednášejí viditelně, co otec jedl.
Z toho, pravím, pomstu někdo chystá —
zbabělý lev v loži se válí,
hospodář, běda, pánovi mému,
jenž přišel! Vždyť otrocké jho se musí nést.
Ten, co vedl loďstvo a vyvrátil Ílion,
neví, jaká slina té nenávistné feny,
olízla a napřahovala si uši jasné,
jaký osud, jak Áté potají,
mu úskokem připraví ve zlém.
Taková smělost! Žena mužovraždí!
Jak ji mám pojmenovat, aby to padlo?
Amfisbainou? Nebo nějakou Skyllou,
jež žije v skalách, zhoubou plavců,

matkou Hádu obětující, nesmiřitelnou,
Area dýchající na blízké? Jak zvolala
ta vševážedlná, jak při obratu bitvy,
a zdá se, raduje se z návratu zachráněného.
A je mi lhostejno, jestli vám nevěřím.
Co bude, přijde. Ty tu brzy budeš stát
a litovat mě jako příliš pravdivou věštkyni.

Náčelník chóru.
Thyestovu hostinu z dětského masa
rozumím a hrozí mi, strach mě chytá,
slyše pravdivě ne věci líčené.
Co jiného slyším, z běhu padám běžící.

Kassandra.
Agamemnónovu smrt uvidíš, pravím ti.

Náčelník chóru.
Zbožně, nešťastná, uspi ten jazyk!

Kassandra.
Ale nijaký Paian nad tím slovem nestojí.

Náčelník chóru.
Ne — jestliže to bude. Ale ať to nenastane.

Kassandra.
Ty se modlíš. Ti jiní myslí na zabití.

Náčelník chóru.
Od kterého muže se ten zločin chystá?

Kassandra.
Daleko ses odchýlil od mých věšteb!

Náčelník chóru.
Nerozumím lsti toho, kdo to dovrší.

Kassandra.
A to řecky dobře umím mluvit.

Náčelník chóru.
Pýthické věštby také, a přesto těžko srozumitelné.

Kassandra.
Papaj! Jaký to oheň! Blíží se mi.
Ótotoj! Lykijský Apollóne, běda, běda mi!
Ta dvounohá lvice, jež spí
s vlkem, při nepřítomnosti ušlechtilého lva,
mě zabije, nešťastnou. Jako lektvar
chystá, i můj pot ve mstě přidá —
chystá, brousí na muže meč —
za to, že mě přivedl, odplatu vraždou.
Proč tedy chodím pro posměch
se žezlem a prorokyňskými věnci na krku?
Ještě před svým osudem vás zničím.
Dolů! Padlé vám to oplatím.
Jinou obohaťte zlobohyně místo mne!
Hle, sám Apollón ze mne stahuje
věštný oděv — on, jenž pozoroval,
jak jsem v této ozdobě vysmívána,
nejen přáteli, ale i nepřáteli, bez rozdílu, zbytečně —
nazývaná potulnou, jak žebračka
chudá, bídná, hladem umírající, trpěla jsem —
a teď prorok mne, prorokyni, vyhnal
k takovému smrtelnému osudu:
místo oltáře otcovského mi hlavní špalek čeká,

horkou krví posekané krvavé oběti!
Nezemřeme však bohů bez pocty.
Vždyť přijde ještě jiný náš mstitel,
matkovražedný výhonek, otcův pomstitel:
vyhnanec, bludný, cizí této země,
sestoupí domů, dovrší tento sled zkáz;
vždyť přísaha veliká od bohů složena,
že jej povede k padlému otci.
Proč tedy já se tolik naříkám?
Když jsem viděla Ília obec
dopadnout, jak dopadla, ti co ji dobyli
takto odcházejí v soudu bohů,
jdu a vykonám. Snesu to zemřít.
Tyto brány Hádu teď pozdravuji;
modlím se, abych dostala ránu příhodnou,
tak abych bez muk, krve lehce smrti nesené
odstoupivší, zavřela tyto oči.

Náčelník chóru.
Ó nešťastná, ó moudrá
ženo, dlouze jsi mluvila. Jestli opravdu
znáš svůj osud, jak jako volka od boha
hnaného přes oltář odvážně kráčíš?

Kassandra.
Není úniku, cizí mužové, delšího času.

Náčelník chóru.
Posledka ovšem času nejctěnější je.

Kassandra.
Přišel ten den. Málo získám útěkem.

Náčelník chóru.
Věz, že jsi trpitelka a odvážného ducha.

Kassandra.
Nikdo z šťastných to neslyší.

Náčelník chóru.
Ale slavně zemřít je milost smrtelníku.

Kassandra.
Ió, otče, i tvé ušlechtilé děti!

Náčelník chóru.
Co se děje? Jaký strach tě odvrátil?

Kassandra.
Fé, fé!

Náčelník chóru.
Co to tě tak jímá? Pokud to nějaký duchovní odpor.

Kassandra.
Vraždou domů dýchá, krví kanoucí!

Náčelník chóru.
A jak? To voní oběťmi domácími!

Kassandra.
Pára je stejná jako z hrobu.

Náčelník chóru.
Není to syrská vonná ozdoba domu, co říkáš?

Kassandra.
Jdu — a v domech budu nad svým

i Agamemnónovým osudem lkát. Dost života!
Ió, cizinci!
Neděsím se křoví jako pták pro vítr
pouhý. Umírající buďte svědky toho,
až žena za ženu místo mne zemře,
a muž místo zlosnoubeného muže padne.
To jsem svěřila jako hostinský dar — já umírající.

Náčelník chóru.
Ó bídná, lituji tě pro věštný osud.

Kassandra.
Ještě jednou chci říct řeč — ne žalozpěv
nad sebou — Héliu vzdávám modlitbu
k poslednímu světlu: aby mým mstitelům
nepřátelům-vrahům zároveň i mým zaplatili
smrt otrokyně, snadnoručních kořistí.
Ió, lidské věci! Když se jim daří,
jen stín je převrhne; a když se nedaří,
mokrá houba setře obraz náčrtu.
I nad těmi se lituji víc než nad tamtěmi.

[Kassandra vchází do paláce.]
Chór.
Dobrý výsledek je nenasytný
u všech smrtelníků; prstem ukazovaných
nikdo neodhání z komnat
„už sem nevcházej“ řekne.
Tomuto taky dali bozi
Priamovo město vzít;
od bohů ctěn přichází domů.
Teď, jestli staré krve zaplatí

a padlým padnout, jiných
pomsty za smrti dovrší,
kdo z lidí by si dovolil nevinného
osudu, při slyšení toho?

Agamemnón [z nitra paláce].
Ó běda, zasáhla mě rána přímo dovnitř!

Náčelník chóru.
Ticho! Kdo křičí, zasažený ránou?

Agamemnón [z nitra].
Ó, zas! Podruhé zasažen!

Náčelník chóru.
Zdá se, že čin je dokonán — podle nářků krále.
Pojďme se poradit, zda nějaká bezpečná rozhodnutí.

Chór [různí stařešinové].
— Já vám svou myšlenku říkám:
k domu sem ať se svolá občanský pokřik!

— Mně se zdá nejlépe honem vrazit dovnitř
a čin konfrontovat s čerstvě tekoucím mečem.

— I já takového mínění spoluúčastník
hlasuji něco učinit: neotálet, nyní je čas.

— Jde to vidět: vždyť předzpěvují
jako příznaky tyranidy, co páchají proti obci.

— Zdržujeme se. Oni slavili otálení
nohama šlapou, nespí jim ruce.

— Nevím, jakého rozhodnutí shrnu řeč.
Toho, kdo dělá, náleží i rozhodovat.

— A já jsem takový; nemohu vymyslet
slovy mrtvého znovu vzkřísit.

— Snad také prodloužením života se podřídíme
těmto hanitelům domu, vedoucím?

— Není snesitelné! Smrt převažuje:
mírnější osud než tyranida.

— Zda z nářků důkazy
dovodíme, že muž je mrtev?

— Je třeba jistotou znát, než se rozhněvat.
Hádat se liší od vědět.

— To všemi radami podporuji:
jasně znát, co se stalo Atreovci.

[Vnitřní brány se otevírají. Vidíme Klytaimnéstru stojící nad mrtvým Agamemnónem a Kassandrou. Agamemnón je zabalen ve velké pokrývce — v „síti". Krev kolem něj.]

Klytaimnéstra.
Mnohé předtím přiměřeně řečené
teď opak říci se nestydím.
Jak by někdo nepřátelům zlo chystající, přátelům
zdající se být, zahradil pole zkázou
výš, než se dá přeskočit?
Mně ten zápas nebyl bez myšlení dávno,
stará spora přišla — i když s časem.
Stojím zde, kde jsem udeřila, nad vykonaným.

Takhle jsem jednala, a nebudu to popírat:
aby neunikl, ani se nebránil smrti —
nekonečnou síť, jako na ryby,
jsem kolem něho upletla — nádherou šatu zhoubnou.
Ránu jsem mu dala dvě: ve dvou nářcích
mu klesly údy; a padlému
třetí jsem přidala — pod zem
Diovi mrtvých spasiteli, jako vděk slíbený.
Takto rozehnal svůj hněv, padnuv;
a vyfukl prudkou krvavou ránu,
mé stříkl temným deštěm krvavé rosy,
mne, těšící se nic menšího, než jak
dar Diův občerstvující osvěží siatbu v klíčící pupeny.
Tak tomu je, starešinové argejské —
radujte se, chcete-li; já jsem šťastná.
Kdyby bylo vhodné nad mrtvolou úlitbu lít,
tomuhle by to po právu bylo, ba nad právem.
V domě tolik zel přetékajících
kalich sám přišel vypít.

Náčelník chóru.
Divíme se tvému jazyku: tak smělá řeč,
že se chvástáš tak nad svým mužem!

Klytaimnéstra.
Zkoušíte mě, že jsem bezmyšlenkovitá žena.
Já se nebojím a před vědoucími
mluvím. Chceš mě chválit, chceš hanit —
mi je to jedno. Toto je Agamemnón, můj
manžel, mrtev teď, dílem této pravé ruky,
spravedlivé řemeslnice. Tak to je.

Chór.
Co za zlo, ženo,
ze země rostlé, k jídlu nebo pití,
jsi přijala — z mořských proudů tekoucí —
že sis vybrala tuhle oběť — lidové kletby?
Odvrhlas ho, odsekla jsi ho! Z města budeš
vyobcována, nenávistí občanům.

Klytaimnéstra.
Teď soudíš mi vyhnanství z města,
nenávist občanů, veřejné kletby.
Tenkrát jsi nic proti tomuto muži neučinil:
jenž nedbaje, jak smrti kozy
z ovcí hojných kadeřavých stádech,
obětoval své vlastní dítě, mi nejmilejšího
rozená, kouzlo thráckých závanů!
Toho jsi neměl ze země vyhnat, očistit
od poskvrny? Nad mými
činy jsi tvrdým soudcem. Ale říkám ti:
tak mi hroz — já jsem se připravila,
abys buď nad podobným mečem zvítězivší,
mi vládl; nebo rozhodne-li bůh opak,
pozdě tě naučí být rozumný.

Chór.
Jsi velkostranděná,
nabubřelá je ta řeč. Jak
krvavou pochvou mysl v posedlé,
tuk krve na očích se tím jasně znát;
nectěna, zbavena přátel, musíš
ránu ranou splatit.

Klytaimnéstra.
Slyš tedy toto svaté právo mé přísahy:
při dovršené spravedlnosti své dcery,
při Áté i Erínyi, pro něž jsem ho zabila —
mi strach dům nenavštíví,
dokud oheň u mého krbu zapaluje
Aigisthos, jak dříve dobře nakloněn ke mně.
On je nám nemalý štít smělosti.
Leží tu zrádce té své ženy,
mazlíček chrýseidek pod Íliem;
i tato zajatkyně, věštkyně,
spolulůžková mu, prorokyně
věrná láskyně, lodních lavic
podlízací. Nedopadli bez trestu.
On takto; a ona pak jak labuť
poslední labutí píseň zabijsmrtnou zazpívala,
leží, milenka jeho; mne pak přinesl
k mému luxusu lože vedlejší jídlo.

Chór.
Ách! Kdo by rychle, bez bolesti,
bez dlouhého lože,
přišel nám přinést věčný
spánek, Moira, když je sražen
nám nejlaskavější strážce
a mnoho vytrpěl pro ženu?
A pro ženu život vydechl.

Chór.
Ió, ió! Pomatenost Helena,
sama tak mnoho, tak příliš mnoho

duší zahubila pod Trójou.
Teď dovršenou mnohobolestnou korunou
krvoneomytou. Kéž byl tenkrát v domě
spor, nezlomená bitva — soužení pro muže.

Klytaimnéstra.
Ne! Nemodli se za smrtelný osud
tížen těmito věcmi!
Ani na Helenu neobracej hněv,
jak zabíječku mužů, jak jedna z mnoha
duší Danaů zahladivši,
způsobila nespojené utrpení.

Chór.
Démone, který padáš do domu
na obě větve Tantalovců,
mocí stejného ducha z žen
sžíravou mysl mi upevňuješ.
Nad mrtvolou jak
nepřátelský havran stojící bezzákonně
hymnus zpívat se chystá.

Klytaimnéstra.
Teď jsi narovnala úst myšlenku,
jmenujíc třikrát velkého
démona tohoto rodu.
Z něho totiž láska krvolačná
v útrobách se živí: dřív než ustane
staré neštěstí, nový krvavý výmok vytryskne.

Chór.
Ó, velikého správce

démona a těžko sotva zahaleného chválíš,
ách, ách! Zlá chvála
nenasytného osudu zkázy!
Ié, ié! Dílem Dia
všeobviňujícího, všetvůrce.
Co totiž smrtelníkům bez Dia dokončí?
Co z těchto věcí není božsky zařízeno?

Chór.
Ió, ió, králi, králi!
Jak nad tebou plakat?
Co ze srdce milého mám říct?
Ležíš v pavoučí síti této,
bezbožnou smrtí vydechuje život.
Ó, běda, toto lože nepočestné,
lstivou smrtí poražen od manželky
ruky dvojbřitou zbraní!

Klytaimnéstra.
Chvástáš se, že tento čin je můj?
Neklam se:
jsem spíš Agamemnónova manželka.
Zjevil se v podobě ženy mrtvolou
tohoto, ten starý trpký trestitel
Atreův, krutý hostitel,
toho zaplatil tím,
dospělého nad mladými obětoval.

Chór.
Že jsi nevinná
této vraždy — kdo to dosvědčí?
Jak? Jak? Z otce

by snad vzešel pomocník Alastor.
Násilí si vybírá sourodé
dolévání krví
černý Arés, co s právem postupujíc
mu dětožroucí jíní dodá.

Chór.
Ió, ió, králi, králi!
Jak nad tebou plakat?
Co ze srdce milého mám říct?
Ležíš v pavoučí síti této,
bezbožnou smrtí vydechuje život.
Ó, běda, toto lože nepočestné,
lstivou smrtí poražen,
ruky dvojbřitou zbraní!

Klytaimnéstra.
Ani lože hodné otroka
tomuto nebyla, myslím, smrt.
Vždyť ani on lstivou zkázu
nedal domu?
Z něho rozkvetlo moje poupě vyvýšené:
mnohoplakaná Ifigenie,
hodně udělav, hodně trpě,
nechť se v Hádu nemůže chlubit:
mečem byl zabit,
smrtí splatil, co začal.

Chór.
Nemám rady, zbaven myšlenky,
dobré úvahy —
kam se obrátit, když dům padá.

Hrozím se úderu krvavé bouře,
co dům kácí; smrště utichly, ale
spravedlnost na jiný čin ostří
na jiných brouscích osud.

Chór.
Ió, země, země! Kéž bys mě pohltila,
dřív než jsem spatřil
na stříbrozdobené vaně toho,
jenž leží na nízkém pelestě.
Kdo ho pochová? Kdo nad ním zažalozpívá?
Či ty se odvážíš,
ty, co jsi zabila svého muže,
jemu nemilou milost oplatit
velkých skutků nespravedlivě dokončit?
Kdo nad hrobem chválu
pro božského muže
se slzami, pravdivě v mysli,
vysloví?

Klytaimnéstra.
Netýká se tě ta starost!
Námi padl, umřel, i pohřbíme ho,
ne pláči z domu,
ale Ifigenie, dcera, radostně,
jak se sluší,
otce potká u rychlobrozné
přepravy pláčů,
kolem jej obejme ruce a políbí.

Chór.
Výtka přichází místo výtky.

Nelze rozsoudit.
Jde zločin za zločinem, platí vrah.
Zůstává nad Diovým trůnem:
„Kdo ublížil, trpí.“ Tak zákon.
Kdo by vyhnal z domu zlořečené plémě?
Rod je k Áté přilepen.

Klytaimnéstra.
Vstoupila jsi v pravdu
proroctví. Já ovšem
chci s démonem Pleisthenovců
přísahu uzavřít a toto přijmout,
ač je to těžké. Co zbývá, ať jde
pryč z tohoto domu, ať jinou rodinu
třít smrtmi vzájemnými.
Majetku část
drobnou mít — stačí mi
od šílených vln domu
jsem oddělila vzájemné vraždění.

[Aigisthos vstupuje s osobní stráží.]
Aigisthos.
Ó dni blažený spravedlnosti nesoucí!
Řekl bych teď, že smrtelníků mstitele —
bohy — nahoře nad zemí hledí na žal,
viděl jsem v tkaných rouchách leží mrtvý,
na pomstu Erínyí tenhle muž, mně milý —
otcovy ruky splácejíc machinace.
Atreus, vládce této země, jeho otec,
mého otce Thyesta — abych jasně řekl —
svého bratra, mocí sporný,

vyhnal z města i z domu.
Zbědovaný Thyestés, u krbu se opět
navrátivší, osud bezpečný našel —
že neumře, otcovskou zem krví nezbrotí
sám. A pohostinství tomuto Atreus,
otci mému, bezbohý otec jeho,
ochotněji než laskavě, krvavý den
veselo konat zdáje, nabídl ucpaným
pohoštění z masa dětí.
Prsty u nohou, konce prstů rukou
odloupil, nahoře
mužů seděl.
Nerozpoznavše to z neznalosti,
jedl nevědom, jak vidíš, pro rod.
Potom poznal zločin nenáležitý,
zajektal, vyvrhl na obět
smrt nesnesitelnou Pelopovcům vyhlásil,
kopnutím stolu s kletbou spojeným,
„tak ať zhyne všechen rod Pleisthenovců“.
Z toho ti padlého vidíš.
A já jsem spravedlivě tomu zabití
tkadlec. Třetího mě totiž, k nešťastnému otci,
spolu vyhnal, drobného, v plenkách.
Když jsem vyrostl, přivedla mě spravedlnost.
I toho muže jsem se dotkl, byť zvenčí jsa,
veškerou lest zlomyslného rozhodnutí sloučil.
A tak krásné mi je i zemřít,
viděv tohoto v soudu spravedlnosti sítích.

Náčelník chóru.
Aigisthe, drzost ve zlu neuctívám.

Ty říkáš, žes muže toho ochotně zabil,
a sám jsi vymyslel nad ním smilovateľný mord?
Pravím: nevyhneš se v spravedlnosti své hlavě
lidem metaným kamenitým kletbám.

Aigisthos.
Takto mluvíš, u spodní zůstávaje
vesla, zatímco ti nahoře vládnou?
Poznáš, starče, jak je to těžké se učit
tomu, kdo pokročil, být střídmý, ustoupit.
Pouta i stáří a hlad
jsou nejlepšími učiteli mysli,
věštci-lékaři. Nevidíš, vidě to?
Nekopej do ostnů — ať neucítíš bolest!

Náčelník chóru.
Ženo! Těm, co se vrátili z boje, čekaje,
hospodář lůžko muže haníc zároveň
s mužem-vojevůdce tenhle osud jsi uradila?

Aigisthos.
I to jsou slova pláče rodící!
A s Orfeem máš opačný jazyk:
on vedl všechno radostí hlasu,
ty jsi dětinským štěkáním rozhněvaným
odvedl se! Zkrocen budeš mírnější.

Náčelník chóru.
Jako kdyby ty jsi mi byl tyranem argejským —
ty, který, když jsi mu rozsudek plánoval,
sám jsi se neodvážil ten čin vlastníma rukama vykonat.

Aigisthos.
Vždyť lstně vykonat náleželo ženě:
já byl podezřelý nepřítel odedávna.
Z jeho majetku se pokusím
vládnout občanům. Kdo nebude poslušen,
zapřáhnu ho těžce — ne jak u otěží
tahouner ječmenem — ale hlad zlý
spolu-obyvatel v temnotě mu dá změknout.

Náčelník chóru.
Proč tedy toho muže ze zbabělé duše
sám jsi nezabil, nýbrž žena,
poskvrna země a bohů zdejších,
ho zabila? Nedívá se Orestes někde na slunce,
aby přišel sem s laskavým osudem
oba vás přemohl, zdejších zabijec?

Aigisthos.
Když tedy chceš takto jednat a mluvit, poznáš brzy —
hola, přátelé, oddíl, ta práce je blízko!

Náčelník chóru.
Hola, meč nechť každý připraví v ruce!

Aigisthos.
Ani já se mečem připravený nebráním zemřít.

Náčelník chóru.
Přijatě říkáš umřít. My osud volíme.

Klytaimnéstra.
Nijak, nejdražší z mužů, nedělejme víc zel!
Dost toho sklizeného — hojná nebohá úroda.

Dost ran je už. Nekrvme se víc.
Jděte, ctihodní starci, k domům. A oni —
dřív než trpí — ať se podřídí osudu, chvíli.
Mělo to tak být, jak jsme udělali.
A pokud dost by těch bolestí, přijali bychom,
těžce zasaženi démonem drápem těžkým.
Takhle míní žena, kdo se chce poučit.

Aigisthos.
Ale těmhle, mně marnou řeč ještě květovat
a vyvrhnout slova taková, zkoušet démona,
rozvážného rozumu minout — se mnou tím pohrdat!

Náčelník chóru.
To by nebylo z Argejců — podlézat hadíčku.

Aigisthos.
Ale já tě ještě v pozdějších dnech navštívím!

Náčelník chóru.
Ne — pokud démon Oresta sem přivede!

Aigisthos.
Vím, že uprchlíci se nadějemi živí!

Náčelník chóru.
Dělej, chlubni se, špiň spravedlnost — máš moc.

Aigisthos.
Věz, že mi zaplatíš za tuto hloupost.

Náčelník chóru.
Chlubni se směle, kohout vedle kurníku!

Klytaimnéstra.
Nedej na ta marná štěkání! Já
a ty budeme vládnout tomuto domu krásně.

[Odcházejí všichni do paláce. Dveře se zavírají.]

Choéforoi

[Scéna: U hrobu Agamemnónova v Argu. Oréstes a Pyladés přicházejí po dlouhé cestě.]

Oréstes.
Herme podsvětní, strážce otcovské moci,
buď mi spasitelem a spojencem, prosím.
Vracím se do této země, přicházím.
Nad kopcem hrobu volám otce
slyšet, poslouchat:
Pramen Ínachu — tento kadeř věnuji.
A druhý tento kadeř žalu —
neb nebyl jsem při smrti tvé, otče,
ani jsem nenatáhl ruku k vynesení mrtvoly.
Co to vidím? Jakýpak houf
žen jde oděn v černých pláštích,
nápadně? Jakému neštěstí to přirovnám?
Jestlipak domu nějaký nový žal padl?
Nebo bych snad otci mému přirovnal
tyto, co nesou úlitby, obět smířnou podsvětním?
To bude to; vždyť Elektru vidím
kráčet, mou sestru, v hlubokém smutku
nápadnou. Ó Zéve, dej, ať pomstím smrt
otcovu, buď mi ochotným spojencem!
Pylade, ustupme stranou, abych jasně
poznal, co to za průvod ty ženy vedou.

[Vstoupí Chór — otrokyně nesoucí úlitby — a Elektra.]

Chór.
Z domu jsem vyslána na průvod
s úlitbami, rukou úderem bijícím.
Tvář je zbrocena krvavými ryhami
nehtů čerstvě ránou vedenou;
po celý věk se mé srdce krmí nářky.
Lněné hadry pláštů
roztržené od bolestí viseli
v předhrudním roucho
pláštů, úpějící
pod údery neštěstí.

Chór.
Zřetelný Foibos ještě vlasy k nebi,
věštec snů z domu, z pod spánku hněv
dechnoucí, nočním zvláštním výkřikem
ze středu domu zazněl za strachu
na ženské pokoji těžce padl.
Vykladatelé těchto snů
od bohů prohlásili pod zárukou:
že na mrtvé pod zemí
odnikud nemilost dolehla
na ty, co vraždili.

Chór.
Taková nemilá milost — odvrátit zlo —
ió, matko zeme!
Mě žene drze
bezbožná žena. Hrozím se
slovo to vyslovit:

Co může zaplatit prolitou krev na zemi?
Ió, pohromo žalostná,
ió, zříceniny domu!
Bezslunečné, lidem odporné
temnoty halí dům
smrtmi vládců.

Chór.
Úcta, dřív nebitná, krotkoprostá, neválečná,
uchem a myslí
lidovou pronikala;
teď prchá. Bojí se
každý. Štěstěnu —
tu v smrtelných bozi a nad bohy.
Osud spravedlnosti rychle sleduje:
jedny ještě ve světle,
jiné v meziprostoru tmy
drží ještě zpožděné, bolesti rostou.
Jiní v neskončené noci jsou.

Chór.
Za krev, co pila živitelka-země,
pomstící vražda je pevně usazena, nevylije.
Áté bolestivá vede
viníka, aby přetékala plně-sžíravá nemoc.

Chór.
Dotknout se svatebního lože
lék není, všechny cesty z jednoho pramene
chodí a očistit krvavou
ruku vraždy — marně.

Chór.
Mně — vždyť nutnost rámcovanou obec
mi bohové přinesli — z otcovského
domu mne vedli do otrockého osudu —
spravedlivé i nespravedlivé
musím násilím mysli chválit,
hořký bol — poddat se vládnoucím.
Pláču pod šaty
nad marnými pány
osudy, skrytými nářky krušena.

Elektra.
Otrokyně, dobré správkyně domu,
když jste při mé prosbě spoluchoditelky,
staňte se i poradkyněmi:
co mám říci, nalévajíc tyto obětní úlitby?
Jak laskavě promluvím? Jak se budu modlit k otci?
Mám říct, že přináším od milé milému,
od manželky manželu — od své matky?
Toho mi smělosti nedostává. Nic jiného neumím říct,
lije tenhle koláč na hrob otce.
Nebo mám říkat tu řeč, co bývá u lidí zvykem,
dobré vracet těm, co posílají tyto
věnce — s dárkem rovným zlu, jaký si zaslouží?
Nebo mlčky, bez pocty, jako otec zahynul,
tyto úlitby lít, zemí vypitá kal,
vracet se očistně, jak kdo vyvrhne zpět
nádobu zrakem neohlíženým?
V tomto rozhodnutí, přátelky, jste spoluvinice:
máme přec společnou nenávist v domě.
Neskrývejte to v srdci strachem.

Osudný konec čeká svobodného
i toho, kdo je pod cizí mocí jako otrok.
Mluv, máš-li něco lepšího.

Chór.
S úctou, protože mi oltář jako hrob otcův kážeš,
řeknu z mysli slovo.

Elektra.
Mluv, jak jsi uctila otcův hrob.

Chór.
Mluv při lití dobré věci k těm, co ti dobře chtějí.

Elektra.
A koho mi tak z přátel máš jmenovat?

Chór.
Nejprve sebe a toho, kdo nenávidí Aigistha.

Elektra.
Tak mám prosit za sebe i za tebe?

Chór.
Sama to teď poznáváš a říkáš.

Elektra.
A koho ještě k tomuto stavu připojím?

Chór.
Vzpomeň Oresta, i když je mimo domov.

Elektra.
Dobře — a nikoliv málo jsi mi pomohla.

Chór.
Vzpomeň viníků vraždy —

Elektra.
Co mám říci? Nauč nezkušenou, vysvětli.

Chór.
Ať někdo přijde — bůh nebo smrtelník —

Elektra.
Soudce — nebo mstitele? Co míníš?

Chór.
Řekni to zjednodušeně — ten, kdo zabíjí za zabíjení.

Elektra.
A to je ode mne před bohy zbožné?

Chór.
Jak by nemělo být — nepřátelé zlem splácet?

Elektra.
Posle největší nahoře i dole,
pomoz, Herme podsvětní, hlasateli mi
podsvětních démonů, slyš mé
modlitby, strážci otcovského domu,
i Gaie samu, která všechno rodí,
a znovu, jak koho odkojila, tvar bere:
já, lijíc tyto úlitby pro smrtelníky,
nazývám otce — slituj se nade mnou
i nad milým Orestem. Jak se vrátíme do domu?
Jsme teď jak prodaní — bloudíme
od té, co nás porodila; muže si vyměnila

za Aigistha — toho, kdo tvůj vrah byl spoluviníkem.
A já jsem jak otrokyně; z majetku
vyhnán je Oréstes; oni pak nestoudně
nad tvými strastmi se honosí.
Modlím se k tobě, aby přišel Oréstes sem
s nějakým štěstím — i ty mi, otče, slyš.
A dej mi být mnohem rozumnější
než má matka, a ruku zbožnější.
Nám tedy tyto modlitby; a nepřátelům
řeknu, otče — ať se zjeví tvůj mstitel —
ať ti, co zabili, zemřou spravedlivě.
To uprostřed modlitby krásné dávám,
k nim vyslov tuto zlou kletbu;
nám buď průvodcem všeho dobrého nahoru,
s bohy, zemí a vítěznou spravedlností.
Takovými modlitbami tyto úlitby lij.
A vy ať nářky je rozkvetete, jak zvyk velí,
pean nad zemřelým vyřkněte.

Chór.
Vylij slzu, zvučnou, nad padlým
pánem padlým,
k této ochraně před zlem, od dobra
odvracející zlobu zapovězenou,
vylitých úlitb. Slyš mě, slyš, ctěný
ó pane, z temné duše!
Ótototototototoí!
Ať přijde nějaký kopím mocný
muž, osvobozovatel domu,
skythské v rukou protitažné

v díle šípy třepající Arés,
těsná dvojitá rukojetí meče mávající.

Elektra.
Nyní má otec zemí vypité úlitby.
Nového vzkazu buďte spoluúčastní:

Chór.
Mluv — srdce tančí ze strachu.

Elektra.
Vidím u hrobu uřízlý kadeř.

Chór.
Kterého muže, nebo dívky hlubokopasé?

Elektra.
Snadná hádanka pro všechny.

Chór.
Jak tedy? Stará ať se poučí od mladší.

Elektra.
Nikdo kromě mne by si ho nenařízнul.

Chór.
Nepřátelé jsou ti, co by truchlili vlasy.

Elektra.
A tenhle vlas je vidět velmi podobný —

Chór.
Jakým kadeřím? Chci se to dozvědět.

Elektra.
Naším samým velice podobný na pohled.

Chór.
Tak snad Orestův dar tajný to byl?

Elektra.
Nejspíš jeho vlasům se podobá.

Chór.
A jak se opovážil sem přijít?

Elektra.
Poslal pramen střižený na památku otce.

Chór.
Nehezky plačtivě to říkáš,
jestli této země se nikdy nedotkne nohou.

Elektra.
I mně to srdce zasáhlo vlnou
žluče, jak ostrou šípou střelen jsem:
z očí mi padají žíznivé
kapky, nekryté, těžké vlně vzorů,
když vidím ten pramen. Jak bych doufala,
že ho má někdo jiný z občanů?
Vždyť si ho neustřihla ta vražedkyně —
má matka — která se jmenuje matkou falešně,
protože má k dětem bezbožnou mysl.
A já — jak bych přímo řekla, že je to
dar nejmilejšího
z lidí, Oresta — rozplývám se nadějí.

Elektra.
Ách!
Kéž by měl ten pramen laskavý hlas jak posel,
abych nebyla rozpolcena, netápala,
ale jasně vím, kam ho odhodit —
pokud byl z nepřátelské hlavy odříznut,
nebo zda sourodý, se mnou nad hrobem truchlit
jak krása hrobu a pocta otci.
Ale víc vědí bohové, voláme je:
v jakých bouřích jsme jak plavci
zmítáni; a je-li souzeno uniknout,
z malého semena může vyrůst velký kmen.
A hle, stopy, druhý důkaz,
nohou podobné mým — podobné —
dvojité jsou ty obrysy nohou,
jeho a nějakého druha.
Patní, podpírající, přes míru vzaté
sedí přesně v mých stopách.
A tu je bolest a rozklad mysli.

[Oréstes vystupuje z úkrytu.]
Oréstes.
Prosi ostatek: bohům vděčně dokonávající
modlitby přednášej, ať se vyplní dobře.

Elektra.
A proč mi teď bohové právě toto dávají?

Oréstes.
Vidíš toho, koho jsi dávno volala.

Elektra.
A koho ze smrtelníků víš, že jsem volala?

Oréstes.
Vím, žes mnohokrát Oresta vzývala.

Elektra.
A oč ti modlitby tedy teď dávají?

Oréstes.
Já jsem to. Nehledej nic milejšího než mě.

Elektra.
Či nějakou lest, cizinče, osnuješ kolem mě?

Oréstes.
Pak sám proti sobě lest stavím.

Elektra.
Chceš se smát mým neštěstím.

Oréstes.
Pak i svým; pokud při tvých.

Elektra.
Jako Oresta tě tedy nazývám?

Oréstes.
Vidíš mě samého a nepoznáváš mě;
ale uviděla jsi tenhle pramen smutečního vlasu,
a sledovala jsi stopy v mých krocích —
rozletěla jsi se nadějí, zdálo se ti, že mě vidíš.
Přilož ten kadeř k uříznuté části
své sourozence, přiměřený mé hlavě.

A hle tahle tkanina — tvé ruky dílo —
údery stavu, zvířecí vyobrazení.
Zdrž emoce, radostí ať se mysl nevyřítí:
nejbližší jsou nám i jim nepřáteli.

Elektra.
Ó nejmilejší starost otcova domu,
plačtivá naděje spasitelného semene!
Důvěřuj své síle — získáš dům otce zpět!
Ó rozkošná vlno čtyř osudů
mne! Musím ti říkat, co nutnost přišla:
otče — i to, co by mělo patřit matce,
mi padá na tebe láska; ta je zcela nenávidena.
A té usmrcené nemilosrdně sourozenkyně.
A věrný bratr jsi, jediný mi ctěnost
nesl; Síla a Spravedlnost se třetím,
ze všech nejsilnějším Diem, buďte s tebou!

Oréstes.
Zéve, Zéve, divák těchto věcí buď:
hleď na rod osiřelý orla-otce,
jenž zemřel v spletích a zavinutí
hrozné zmije. Nás osiřelé
hlad bezhlasný tiskne; nejsme schopni ještě
otcovskou kořist přinést do našich stánků.
Takto i mě i tuto Elektru, pravím,
vidíš, otcem oloupený rod,
oba vyhnance ze stejného domu.
A toho, kdo tě hodně obětoval, ctil
otce — jeho mláďata zabij — a odkud
najdeš podobné hostitelské pocty, dar z ruky?

Když zahubíš orli rod, zpět
nemůžeš smrtelníkům posílat důvěryhodné znaky.
A ani tenhle vysušený kmen z královské
nebude ti u oltářů býkobětných dnech oporou.
Ochraňuj! Z malého se dá vzkřísit velký
dům, zdající se teď zřícený.

Chór.
Ó děti, ó spasitelé krbu otce,
mlčte, aby se někdo nedověděl, ó děti,
a chuť jazyka všechno neoznámil
vládnoucím — a kéž je spatřím někdy
mrtvé v černé pryskyřici ohně!

Oréstes.
Ne, nezradí Loxiova mocná
věštba, co mi uložila překročit toto nebezpečí,
a vykřikovala mnohokrát,
že zlé zimy bídy
pod horkým srdcem mi vyvolá,
pokud se nepostavím mstitelem otcovým.
Ten způsob — zabíjejte stejně, pravil —
býkem jat trestem bez peněz;
sám vlastní milou duší to
splatím, mnoho strastí ponesu.
Co ze země nemilých hněvy
pro smrtelníky zjevil, i strašné nemoci,
výstup na maso s divokými zuby —
lichenu, co stará přirozenost sžírá;
na místě bělost spánek na té nemoci se zjeví;
jiné útoky Erínyí popisoval,

dokončené z otcovských krví —
to tmavé podsvětní šípy
od příbuzných ve rodu padlých,
a šílenství, zbytečný noční strach
vidící v temnotě jas, vedoucí obočí,
dohánějí a bronzovým bičem bití z města vyhání.
Takovému nelze než věřit,
i když bych nevěřil — čin se musí dokonat.
Mnohá touha mě k tomu žene:
rozkaz boha, otcovský žal veliký,
pak chudoba mě tiskne,
i to, že občané nejslavnější,
dobyvatelé Tróje, slavná srdce,
dvěma ženami takto se mají podrobovat:
ženská totiž je i mysl toho muže;
a pokud ne — brzy to pozná.

Chór.
Osudy veliké, Moiry, prostřednictvím Dia
nechť se dovrší, kam spravedlnost míří!
„Za nenávistný jazyk ať zaplatí
nenávistný jazyk," dluh vymáhá
spravedlnost, hlasitě to volající.
„Za zabijícký úder ať zaplatí zabijícským úderem."
„Co udělal, trp," — tak zní zákon velmi starý.

Oréstes.
Otče, otče nešťastný, co bych udělal
nebo řekl, abych tě z místa, kde ležíš,
dovezl? V opaku stojí

tma proti světlu. A nářky lesku Atreovcům
v domě přede dveřmi jsou chválou obvyklou.

Chór.
Ó dítě, zuby ohně nestráví
mysl padlého,
ale pozdě ji potom projeví v hněvu.
Padlému zní žalozpěv,
mstitel se zjevuje.
Spravedlivé nářky otců a rodičů
celek v hledání touží
po pravdě.

Elektra.
Slyš, otče, naše střídané pláče!
Dvojí nás, obě tvé děti,
nad hrobem naříkáme.
Prosebníci i vyhnanci stejně
sedíme u tvého hrobu. Co je dobré,
co je bez zel? Jak ne zápas rozhodnuté Áté?

Chór.
Snad však z toho jest i ještě z vůle boha
hojivé provedl prospěch — místo smrti
žalu veselý veselí.
Nechť nad hrobem místo žalozpěvu
hymnus za navráceného
krále v královských domech
pean za novou pěnu lebku vína rozlije!

Oréstes.
Kéž bys zahynul u Ília,

otče, kopím kterého z Lykijců
rozpojen! Pro tuto bys dům
důvěru dětem předal, jim
v cizích zemích by na uctívanou cestu
tě z dálky klaněli, s hrobem lehce dosažitelným.

Chór.
Milý tam přáteli krásně-padlým
pod zemí svatě by vládl, pán ctnostný,
sluha a správce
nejvyšších podsvětních Moir.
Vždyť vládl, i když žil, těm,
jimž osud dal žezlo a občany prostředkem.

Elektra.
Jen ne pod Trójou, otče,
ne u lidu kopím zabitý,
u Skamandru s ostatními
leželi od meče zajati!
Dřív než tak, tvoji vrahové
sami od svých měli zemřít —
od dalekých by někdo poznal
tenhle smrtelný dopad,
nezaplaven zly.

Chór.
Zlatější těmto, dítě, než zlato
mluvíš, lepší než mocí veliký
hyperborejský osud — vím to.
Ale je to snadné přát si.
A dvojitý bič sem bije:
pomoc je pod zemí,

ruce drží moc poskvrněných —
nevětší je z nich já stále cítím.

Oréstes.
To ti uchem jsem jako šípem prošel.
Zéve, Zéve, zdola Áté
na smělost rukou drzou vyšli
smrtelníkům — rodičům ovšem vděk pro to vrátí!
A pozdravit nad truhlou se chystají!

Chór.
Nechť dojdu zpívat vítězný výkřik,
kdy padne muž pod úderem,
nad ženou zabitou — a sám zahyne!
Proč bych před duší skrývala,
co stejně obletuje
v mém čele: nenávistný hněv,
a před srdce proudící
spočívá velký zášťlivý hněv.

Elektra.
Zda nás uslyší plně Zeus
velký, úderem na obě strany?
Já! Já! Ió, ió! Ať je dole,
otec — ten pod zemí —
a vrahy ze stolu zahání!
Zéve, při pravdě! Já tě i spravedlnosti,
spravedlivého Dia, volám k pomoci!

Chór.
Ještě také oplatit touho
my krvavý úder,

po úderu dát úder — na výměnu
spravedlnost ještě touží.
„Co udělal, trp“ — třikrát velký zákon.

Oréstes.
Ó otče, nehynoucí králi,
dej mi vládu nad tvým domem!

Elektra.
I já tě, otče, s pláčem o totéž prosím:
abych unikla moci Aigisthově.

Oréstes.
Takto totiž i hostiny obyčejné
muži ti budou pořádat.
Nehostěn, nectěn budeš jinak,
při černém-vonícím hodu,
jenž po zemi roste.

Elektra.
I já tak své svatební obětí
plné z otcovského domu
při tvém hrobu ulevím.
Spíše tohle budu
ctít nejvíc, než všechno.

Chór.
Ó země, pošli otce dohlédnout
na bitvu!

Oréstes.
Ó Persefone, dej nám krásu vítězství!

Elektra.
Pamatuj, otče, na lázeň,
při níž jsi byl zabit!

Oréstes.
Pamatuj na síť vymyšlenou pro tebe!

Elektra.
V nevyzkoušených okovech jsi byl, otče, chycen!

Oréstes.
V potupných, lstivě upletených vazbách!

Elektra.
Zdeptán těmito nestoudnými věcmi
nestáváš, otče?

Oréstes.
Nezvedneš svou drahou hlavu?

Elektra.
Pošli Diké spravedlivou pro přátele —
nebo zpět raď úchop, abychom se stali
těmi, kdo jim stejně způsobí ránu, jako ty jsi dostal
od nich — chceš-li zvítězit po tom, co jsi byl zraněn!

Oréstes.
Slyš, otče, tuto poslední naši modlitbu,
viz kuřátka u tvého hrobu,
politoj dceru i syna muže.
A nezhasni tento svůj rod,
Pelopovců! Takto totiž nebudeš mrtvý ani zemřelý.
Vždyť děti jsou hlasem pro muže

po smrti; jako plováky síť nese,
tak nahoru lano z plného hlubin.
Slyš nás, pro tebe sám tyto nářky
sténáme. Zachráníš sám sebe, přijmeš tuto zprávu.

Chór.
A opravdu beze zkrácení řeč jste pronesli,
dar hrobu nenaříkanému.
Co zbývá — když jsi dobře rozhodl, konej! —
pokus se vložit ruku na čin!

Oréstes.
Tak se stane. Ale ptát se, které cesty
jsme nijak nezmeškali — nebude od věci.
Protože nad hrobem otce lkají tyto úlitby —
proč je matka poslala? Co se stalo?
Pozdní vděk za nespravedlivou zkázu?
Mrtvému by to byl nehodný dar.
Ani uhodnout nedovedu. Jsou dárky
menší než hříchy. Kdo i celou krev
lid nad padlou krví vylije, marně jest
práce. Tak to říká zákon. Mluv, chceš-li.

Chór.
Vím, dítě, byla jsem při tom. Protože ji
vyvedl ze snu strach bloudící v noci,
poslala tyto úlitby ta bezbožná žena.

Oréstes.
A dozvěděl jsi se sen tak, abys ho uměl vyprávět?

Chór.
Zrodila hada, jak sama říká.

Oréstes.
Jak končí, do jakého vyvrcholení dochází slovo?

Chór.
V zavinovačkách ho ukládala jako dítě.

Oréstes.
A jakou měl výživu — ten mladý had?

Chór.
Sama mu dala prsa — ve snu.

Oréstes.
A jak nebyl prs raněn tím hrozným stvořením?

Chór.
Takže si do mléka vzala i krev.

Oréstes.
A to není marné vidění — od muže.

Chór.
Z toho se probudila v hrůze vykřikujíc,
a mnoho pochodní zhasnutých v temnotě
pro paní v domě se znova rozzářilo.
A pak posílá tyto hrobové úlitby,
že najde v nich léčivou úlevu zla.

Oréstes.
Pak snad tuto zem a hrob otcův
prosím a sny ať se vyplní na mně:
já ten sen rozsoudím jak náleží.
Jestli ten had vyšel ze stejné části
jako já, a byl jako dítě obalený,

sál prs mi matčin, laskavý,
smísil s krví milé mléko —
a ona lekla se, zavřískla v hrůze —
pak jak kojila to zvíře strašné,
musí umřít násilím. A já jak had, hle,
zabiju ji — tak sen vysvětluje.

Chór.
Beru si tě tedy za vykladače.
Ať tak je! Ostatní řekni svým přátelům,
co dělat, i co nedělat.

Oréstes.
Jednoduchá řeč. Tahle má jít dovnitř,
a abyste schovaly tyhle moje úmluvy,
aby ti, kteří lstí zabili ctěného
muže, lstí také byli chyceni,
smrtí, v téže síti — jak řekl Loxiás,
pán Apollón, i předtím pravdivý věštec.
Já — jak cizinec zcela, s úplnou výbavou —
k vratům přijdu s tímto hostem Pyladem,
jako hostinský spojenec domu — i strofijské
budeme mít řeči a hlasem fókijsky mluvit.
Pokud nás nikdo z vrátných
neuvítá dovnitř — vždyť bezbožím hoří dům —
zůstaneme a tak, aby kdokoli,
kdo půjde kolem, uvažoval o nás a řekl:
„Proč dveří vzdorný Aigisthos vyhání
prosebníka, pokud je doma, pokud ví?“
A když překročím kamenný práh
předsíně a vítám ho — ať

mi nestihne tvář poznat — před chvílí
ten muž zemřel, mohutnou ránou. Takhle
osud mu dá — bez obhajoby —
že vlije smrtelný šťáva do domu;
a za to se Erínye nenasytné z té vraždy
zbaví třetího doušku krve.
Tak ty teď dej pozor na dění v domě,
aby se to pěkně dohodlo,
a vám přikazuji vážným jazykem
mlčet, kde je třeba, a mluvit, kde je nutno.
Ostatní předtím pohlédne tenhle,
který mě na soudný meč posílá a vede.

[Oréstes a Pyladés odcházejí. Elektra odchází do paláce.]

Chór.
Mnohá země plodí hrozné bídy
budící strach,
mořská lůna jsou plná odporných
tvorů nepřátelských smrtelníkům,
blesky mezi nebem a zemí
škodu nesou, i okřídlená stvoření.
Toho, co po zemi chodí
smýká, a bouře dechu
mohl by vyjmenovat.

Chór.
Ale přesmutnou drzou mysl mužskou
kdo může vypovědět,
a žen smělých kdo spočítá
láskyplné hněvy,
jež spoutaně se spojí se smrtelníky?

Nelásku, přemoženou neláskou,
třeba na ženách
třeba na zvířatech, vítězí nad rodem.

Chór.
Nechť každý na mysli má
Thestiovu dceru — v záhubě
dítě, co připálila
na červeném plameni,
otcem zrozeným prutem,
rovnocenným mu — jenž od matky vyšel ven,
a po novorozencovém křiku
běžel smolou,
den pro dny k smrti osudu.

Chór.
Jinou jiná píseň jmenuje:
nenávistnou Skyllu krvavou,
jež pro nepřátele zahubila milovaného,
krétskými zlatými věcmi od Minoa
podplacena, pamětní řetězy,
otce Nisa, pro nesmrtelný stav
oloupila, bezohledná fena,
při skonu. Hermés ji provází.

Chór.
Když jsem vzpomněla tyto starodávné krvavé činy,
nevhodné je mluvit o milostné bídě domu
odvrácené, a o lstech, co žena
vymyslila proti bojovnému muži —
na vládce domu —
důstojnému úctou nepřátelskou.

Ctím chladný krb bezbranný,
mužskou mysl.

Chór.
Nejhorší ze všech dle legend je u Lemnu;
tolik se o něm žalostně
mluví, že každá nová nehoda
k lemnoským se zlu přirovnává.
Zavržením odporoval
rod bohům zapomenut,
smazán je z lidské úcty.
Nikdo nevzývá, co lidé nenávidí.
Z těchto zmíněných nic není neoprávněné.

Chór.
Meč ostrý vzniká blízko plic
hluboce probodávající
spravedlnosti; neboť neslušné
nemůže věčně se protlouct bezohledně
nad vším svatým, zůstat ušpiněné,
Diova úcta pošlapávána proti právu.

Chór.
Kovadlina spravedlnosti stojí pevně,
osud předem ukul meč;
dítě přivádí dávným domům
odrůzněnou mstu,
velmi smýšlející, hluboko sahající
Erínye.

[Scéna: Oréstes a Pyladés přišli k paláci v převlečení za cizince.]

Oréstes.
Hochu, hochu! Slyš bušení na vrata!
Kdo je v domě? Hochu! Hochu, zas! Jsou tam?
Potřetí k vratům domu volám,
pokud je Aigistha dům pohostinný!

Sluha [zevnitř].
Dobrá, slyším. Odkud je ten cizinec? Odkud?

Oréstes.
Oznam pánům domu:
k nim jdu a nesu novou zprávu.
Pospěš si, neboť noční vůz už chvátá
temný, a je čas, aby obchodníci spustili
kotvu v domech, kde hostí cizince.
Ať někdo vyjde z domu, kdo má moc —
žena-paní, nebo lépe muž:
stud při mluvě tiché nedělá
řeči slabé. Odvážný muž mluví
muži a dá se zjevný znak.

[Klytaimnéstra vystupuje.]
Klytaimnéstra.
Cizinci, mluvte, čeho si přejete. Máme
vše, co se v tomto domě pro vás hodí:
teplé lázně, lože, co práci zmírňuje,
a laskavé oči přítomnost.
Pokud je však třeba udělat něco víc rozvážného,
to je dílo mužů, s nimiž se poradíme.

Oréstes.
Jsem cizinec Daulijec z Fókidy.

Když jsem šel sám s nákladem po své cestě
do Argu, jak jsem si tu nohu zapřáhl,
cizí cizímu se mi stavil muž,
dotázal se mě a jasně mi cestu ukázal:
Strofios Fókijský. Dozvěděl jsem se v řeči:
„Když, cizinče, jinam i tak jedeš do Argu,
pozor na rodiče, vzpomeň jim pravdivě,
řekni, že Oréstes zemřel, nijak nezapomeň.
Buď že se názor přátel pohne, aby ho vrátili,
buď aby ho pohřbili jako cizince, který by byl
v cizí zemi navždy — tyto příkazy odnes zpět.
Nyní bronzové urny bok
popel kryje muže dobře oplakaného."
Tolik jsem slyšel, co jsem řekl. Jestli
patřím k těm, kdo o něm vědí nejvíc, nevím,
ale rodiči se sluší vědět.

Klytaimnéstra.
Ach, běda, až do základů jsi mi oznámil pád!
Ó nepřemožitelná kletbo tohoto domu,
jak mnohé vidíš, jak i to, co stranou
dobře uloženo, zdáli šípy
cílí a mocně mě přátel zbavuješ, mne nebohou!
A teď Orestes — vždyť rozumně
nohu z osudného bahna vyvěsil,
teď, i naděje, co ještě v domě bakchické krásky
lékařem byla, zrádně mi zapsána.

Oréstes.
Já ovšem u takto šťastných hostitelů
pro dobré věci bych si rád

být poznán a hostit se — vždyť co
je mezi cizinci přívětivější?
Bylo by to proti zbožnosti,
takovou věc nedokončit přátelům,
když jsem si slíbil, že budu hostem.

Klytaimnéstra.
Tím více tě přijmeme důstojně než jindy,
ani méně nebudeš domu milý.
Jiný by stejně přišel zprávu říci.
Ale je čas, aby cizinci po dlouhé
cestě měli, co se jim hodí.
Veď ho do mužské části domu, do dobrých pokojů,
i s těmihle, kdo za ním a s ním —
a ať tam dostanou vše potřebné.
Chválím to, co dělám, jako ten, kdo je odpovědný.
My to pánům domu
oznámíme a — nejsme bez přátel —
poradíme se o tomto neštěstí.

[Odcházejí.]
Chór.
Nuže, milé otrokyně domu,
kdy ukážeme sílu
úst za Oresta?
Ó paní země a ctěné výšiny
hrobu, který teď na vůdci lodí
mrtvole, těle královském, ležíš,
teď naslouchej, teď pomoz!
Teď totiž vrcholí Peithó lstivá,
aby se spustila, a Herma podsvětního

a toho nočního ať na tyto
mečokutné zápasy vyšle.

Chór.
Zdá se, že ten cizinec zlo chystá.
Chůvu Orestovu vidím plačící.
Kam kráčíš, Kilisso, k vratům domu?
Žal bez platu je ti průvodcem?

Chůva.
Aigistha vládkyně káže volat k cizincům
co nejrychleji, aby zřetelněji
muž od muže tuto novou zprávu
přišed, se dozvěděl. Před otroky
smutnou tvář předstírala, přitom uvnitř
smích skrývala, že se jí věci podařily,
ale pro ten dům je to zcela zle,
jak jasně hlásali cizí.
On přijde a jistě se rozveselí v mysli,
až tu zvěst uslyší. Ó běda mi!
Mně se staré bolesti sypaly
dohromady, těžko snesitelné v Atreově domě,
drásaly mi srdce v hrudi.
Ale nikdy jsem takového žalu neunesla.
Jiné zlo jsem trpělivě odnášela;
ale drahého Oresta, mé duše třeba,
jehož jsem vychovala, od matky přijala —
po nočních poplaších, prudkých rozkazech,
a mnoho mi dalo námahy, bezvýsledné —
to, co ještě nemyslí, musí člověk jako zvíře
chovat; jak jinak? Podle potřeby mysli.

Vždyť dítě ještě v plénách neumí mluvit,
jestli hlad má, nebo žízeň, nebo bolení břicha —
mladé bříško samo si vzejde na své.
Já tušíc tyto věci, mnohokrát, myslím,
klamana, dětské plénky čistila,
pradlena i chůva v jedné osobě skončila.
Já jsem s těmito dvěma řemesly
Oresta chovala otci,
mrtvého jsem se teď dozvěděla, nešťastná.
Jdu teď k tomu muži, co dům pustoší;
rád tuhle zvěst uslyší.

Chór.
Jak mu říká, aby přišel?

Chůva.
Co? Řekni znovu, ať to lépe rozumím.

Chór.
Zda s osobní stráží, či sám přijít.

Chůva.
Káže přivést kopímenosce ozbrojence.

Chór.
Teď nehlásej to nenáviděnému pánovi.
Ale ať sám přijde — tak bez obav slyší —
řekni mu to co nejrychleji s radostným srdcem.
Posel umí křivou řeč narovnat.

Chůva.
Ale ty jsi vážně nadšena z toho, co se ti teď oznámilo?

Chór.
Ale co když Zeus obrat zel udělá?

Chůva.
A jak? Oréstes, naděje domu, zmizel.

Chór.
Ještě ne. Špatný věštec by to tak vyřkl.

Chůva.
Co to říkáš? Víš něco jiného než jsem řekla?

Chór.
Jdi, oznam! Dělej, co ti bylo nařízeno.
Bozi dbají, čeho dbají.

Chůva.
Dobře, půjdu a tvých slov poslechnu.
Ať to dobře dopadne s pomocí bohů.

[Chůva odchází.]
Chór.
Teď, když tě prosím, otče
Zéve bohů olympijských,
dej dojít osudu domu pořádně,
abychom dobré věci spatřili.
Dle spravedlnosti každé slovo
jsem vyslovila. Zéve, ty na ně dávej pozor!

Chór.
É, é! Před nepřáteli
toho uvnitř síně, Zéve,
postav. Protože když ho vyvýšíš veliký,

chce dvojnásobně a trojnásobně
odměnou odplatit.

Chór.
Hleď, muže milého hříbě osiřelé
spřažené v spřeženích
běd. V dráze stav
mu míru, aby zachránil rytmus
běhu, dopadl kráčeti vybroušenýma
nohama vyšvihnutí!

Chór.
A vy, kdo uvnitř domů
bohatství obývané máte,
poslyšte, soucitní bohové!
Starých skutků vinu
rozvažte prolitou krví nedávnou spravedlností.
Stará vražda ať v domě víc neplodí.

Chór.
A dobře zbudovaný veliký
sedící úlu, dobře dej spatřit dům muže
a svobody světlo
jasné spatřit přátelskými
očima z pod temného závoje.

Chór.
Nechť pomůže spravedlivě
Maiin syn, nejnositelnější
dílo přízně chceje.
Mnoho jiných věcí odhalí, hledá-li, skrytých.
Kdo vysloví nejasná slova,

nad očima temnotu nese;
ve dne tím není jasnější.

Chór.
A tehdy už slavnou
osvoboditelku domů,
ženskou dobře stojící —
ne hlasem křiklavý
žalozpěv — píseň zazpíváme: pluje tohle dobře.
Můj, můj zisk se zvětšuje:
Áté je mimo mé přátele.

Chór.
A ty, směle, až přijde chvíle činů,
na mluvení otce „otče!“
tobě dítě říkající „otče!“ —
dokonči bezůhonou pomstu.

Chór.
Perseovu mysl ve své
drž pevnou,
těm pod zemí milým,
těm nahoře, prokaž vděk
hněvem nevděčným, uvnitř
krvavou zkázou dopust, viníka
smrti zahlaď.

[Aigisthos přichází.]
Aigisthos.
Nepřišel jsem bez pozvání, ale přivolán.
Dozvěděl jsem se, že nějací cizinci
přinesli zprávu nijak milou:

smrt Oresta. Toto do domu dopraviti
by byla tíha krvemohoucí, krví zasažená,
dřív už zraněné a kousané.
Jak mám tyto věci pokládat za pravdivé a živé?
Nebo jsou to slova ze strachu žen
rozletující se do vzduchu, umírající marně?
Co bys o tom řekl, aby mi to vysvětlilo?

Náčelník chóru.
Slyšeli jsme. Ale vyptej se cizinců
sám uvnitř. Žádná moc poslů nedosáhne
toho, co se dozví sám muž od muže.

Aigisthos.
Chci vidět a vyzkoušet poslov,
jestli byl sám blízko umírajícímu,
nebo z nejisté pověsti to říká naučen.
Určitě by mi oklamanou mysl neuteklo.

[Aigisthos vstupuje do paláce.]
Chór.
Zéve, Zéve! Co mám říct? Odkud začít
tu modlitbu a prosbu k bohům?
Z laskavosti
jak stejně mluvě dovrším?
Teď totiž hodlají znesvěceny
hroty seker, co muže sráží,
buď úplně Agamemnónův
dům zahladit navždy,
buď oheň a jas za svobodu
rozžehnout, i otcovskou vládu
nad městem i veliké bohatství otců zachovat.

Takovému zápasu sám jediný je protivník
oběma, božský Oréstes —
vrhne se do něho. Ať je k vítězství!

Aigisthos [z nitra paláce].
É, é! Ótototototoi!

Náčelník chóru.
Hola, hola, pozor!
Jak to je? Jak je rozhodnuto v domě?
Odstupme stranou od díla, co se dokončuje,
abychom vypadaly bez viny
z těchto zel: vždyť je bitva skončena.

[Sluha vybíhá z paláce.]
Sluha.
Běda, přeběda, pán je zasažen!
Běda, znova! Potřetí volám.
Aigisthos už není. Otevřte,
rychle, a ženské brány odvřete,
zpěčavých závor! Síla mládí je třeba,
ne abychom pomohli zabitému — co by to bylo?
Hó, hó!
Hluchým volám, kdo spí marně,
plané volám! Kde je Klytaimnéstra? Co dělá?
Vypadá to, že jí teď na břitvě
krk padne — spravedlností zasaženou.

[Klytaimnéstra vybíhá.]
Klytaimnéstra.
Co se děje? Co to voláš v domě?

Sluha.
Pravím ti: živí vraždí mrtvé!

Klytaimnéstra.
Ach, běda! Rozumím hádance.
Lstí zahyneme, jak jsme sami zabíjeli.
Dejte někdo mečobijnou sekeru — rychle!
Ať víme, zda vítězíme, nebo jsme poraženy.
Došla jsem k tomuto zlu až na vrchol.

[Oréstes přichází z nitra s Pyladem.]
Oréstes.
Tebe hledám. Tenhle má dost.

Klytaimnéstra.
Ach, běda! Jsi mrtev, nejmilejší silný Aigisthe!

Oréstes.
Miluješ toho muže? Ve stejném hrobě
budeš ležet. Mrtvého nezradíš nikdy.

Klytaimnéstra.
Zadrž, dítě! Této se oprostí, dítě —
prsa, u nichž jsi jak dřímající
v spánku vysával dobrocenné mléko.

Oréstes.
Pylade, co udělám? Mám matku ušetřit?

Pyladés.
A kam potom Loxiovy věštby —
Pýtické, důvěryhodné sliby?
Všechny jiné nepřátele si víc chápej než bohy.

Oréstes.
Souhlasím, že vítězíš. Dobře mi radíš.
Pojď. Chci tě na tomhle zabít.
Když jsi ho za života měla za lepšího než otce —
mrtvá tedy s ním spi, protože miluješ
toho muže, a toho, koho jsi měla milovat, nenávidíš.

Klytaimnéstra.
Já jsem tě vychovala! S tebou chci také zestárnout!

Oréstes.
Otcovražednice chceš se mnou společně bydlet?

Klytaimnéstra.
Moira na tom byla spoluvinná, dítě.

Oréstes.
A i tuto smrt připravila Moira.

Klytaimnéstra.
Nic neváží rodičovské kletby, dítě?

Oréstes.
Zrodilas mě, pak odvrhlas do bídy.

Klytaimnéstra.
Nevyhodila jsem tě! Dala jsem tě k přátelům.

Oréstes.
Hanebně jsem byl prodán, syn svobodného otce.

Klytaimnéstra.
Kde je tedy ta cena, co jsem za tebe dostala?

Oréstes.
Stydím se ti to otevřeně vyčítat.

Klytaimnéstra.
Ne, řekni to! A stejně i otcova pochybení.

Oréstes.
Nekritizuj trpitele uvnitř sedíc.

Klytaimnéstra.
Je žal pro ženu bez muže zůstávat, dítě.

Oréstes.
Práce muže však ty uvnitř sedíc živí.

Klytaimnéstra.
Zdá se, dítě, že matku zabiješ.

Oréstes.
Ty sama sebe, ne já, zabíjíš.

Klytaimnéstra.
Pozor, varuj se hněvivých matčiných psů!

Oréstes.
A otcových jak uniknu, zřeknu-li se toho?

Klytaimnéstra.
Zdá se, že lkám živá u hrobu marně.

Oréstes.
Osud otcův určuje tenhle tvůj zánik.

Klytaimnéstra.
Ach, zrodila jsem hada, vychovala!

Oréstes.
Ano! Pravdivý věštec byl strach ze snů.
Zabilas, koho nemělas, trp, co se nemá.

[Oréstes odvádí Klytaimnéstru dovnitř. Z paláce slyšet zabijacký výkřik.]

Chór.
Lkám i nad tímto neštěstím dvojím.
Ale protože mnoho krví přetrpěl
odvážný Oréstes, aspoň tohle volíme:
aby oko domu nespadlo zcela k zemi.

Chór.
Přišla spravedlnost na Priamovce v čase,
tíživou pomstou.
Přišel do Agamemnónova domu
dvojitý lev, dvojitý Arés.
Dosáhl do krajnosti
Pýthií věštěný vyhnanec,
bohem dobře-radou poháněný.

Chór.
Lkáte, ó pánů domu
úniku zel a majetku zpustnutí
pod dvěma znesvětiteli,
tíživým osudem!

Chór.
A přišel k němu, kdo dbá o skrytou bitvu,
lstí mocná pomsta.
Dotkla se v bitvě pravé ruky
dcera Diova — Spravedlností

smrtelníci ji nazývají, dobře uhodnuvše —
zkázu dýchajíc v nepřátele.

Chór.
Lkáte, ó pánů domu
úniku zel a majetku zpustnutí
pod dvěma znesvětiteli,
tíživým osudem!

Chór.
To, co Loxiás parnasský,
veliký útvar zemní obývající, vyvolal
beze lsti, lstí
zpoždí škodu, dohoní ji.
Nad bohem lze zvítězit — kéž
nepracujeme pro zlo.
Důstojné je ctít nebeskou vládu.

Chór.
Můžeme spatřit světlo —
veliká uzda domu je nám odňata!
Zdvihni se, dome! Dost dlouho už
jsi padal k zemi!

Chór.
Brzy čas-plně se obrátí
před brány domů, až od krbu
každá poskvrna bude vymetena
očistami, co Áté vypudí.
Osudy k dobrému sousedství obrácené,
viděné, slyšené laskavé
pro budoucí osadníky domu zas padnou.

Chór.
Můžeme spatřit světlo —
veliká uzda domu je nám odňata!
Zdvihni se, dome! Dost dlouho už
jsi padal k zemi!

[Dveře se otevírají. Oréstes stojí nad těly Klytaimnéstry a Aigistha; v ruce drží plášť, do něhož byl Agamemnón zabalen při vraždě.]

Oréstes.
Pohleďte na dvojí tyranii země,
otcovraždy a bořitelé domu!
Vznešení byli, když seděli na trůnu,
milí i teď, jak lze z jejich osudu
usoudit — a přísaha jim trvá v slibech.
Spiknut spolu nad smrtí nešťastného otce
a spolu zemřít — přísežně dobře dodrženo.
Pohleďte zas, kteří slyšíte o těchto zlech,
na ten stroj, pouto pro nešťastného otce,
na okovy rukou i nohou dvojspřeží.
Rozestřete to a kolem obstoupeni
ukažte přikryvku muže, ať to vidí otec —
nikoli můj, ale ten, kdo všechno pozoruje,
Hélios! — bezbožné matčiny skutky,
ať mi jednou v soudu bude svědkem,
že jsem této smrti spravedlivě dohnal,
smrti matčiny; o Aigisthově smrti nemluvím:
má totiž trest cizoložníka, jak zákon velí.
Ta však, co proti muži zosnovala tenhle odpor —
tomu, od něhož nosila pod pasem tíhu dětí,
drahého tenkrát, teď nepřítele, jak se jeví,
zlého — co ti připadá? Jak muréna, nebo zmije

by svým dotekem shnila i jiného neuštkutého
svou drzostí a nespravedlivou myslí.
Jak ji mám nazvat, abych nejlépe trefil?
Lov zvířete? Mrtvého nohy pokrývající
obchod lože? Síť spíše, snad,
past bys řekl, nebo nohy svírající roucha.
Takovou věc by si pořídil nějaký zlosyn,
cizinců podvodník, kdyby vydělávat chtěl ze
stříbra; a tímto trikem by mnohé zabíjel
a hodně si v mysli zahříval.
Takovou spolubydlící ať v domě nemám!
Ať zahynu dřív od bohů bez dětí.

Chór.
Běda, běda, nešťastných činů!
Hnusnou smrtí jsi dokonán.
É, é!
Čekajícího pak i utrpení kvete.

Oréstes.
Udělala to, nebo neudělala? Svědčí mi
tahle rouška, jak ji Aigisthův meč pokropil.
Krvavá stopa s časem se stírá,
mnohé barvy pestré tkaniny ničí.
Teď ji chválím, teď jsem na místě žalovat,
ten otcovražedný potah oslovuje.
Lituji činů i utrpení i celého rodu;
žádnou slávu toho vítězství nemám — jen poskvrny.

Chór.
Žádný ze smrtelníků bez pohromy neprožije život
celý beze strastí.

É, é!
Práce — jedna hned, druhá přijde.

Oréstes.
Ale abyste to věděli — a nevím, jak to skončí —
jako s koňmi otáčím opratě běhu
mimo dráhu; vždyť mě unáší přemožený
rozum neovladatelný, u srdce strach
hotový zpívat a tančit v hněvu.
Dokud jsem při smyslech, hlásám přátelům
a říkám: zabil jsem matku ne bez práva,
tu otcovražednou poskvrnu, bohům odpornou.
A čárou téhle smělosti nejvíce prohlašuji
Loxia pýthického věštce, kdo mi radil,
že vykonám-li to, budu bez špatné viny;
ale kdybych nekonal — nevyslovím pokutu;
žádný šíp zel by nedosáhl.
A teď na mne hleďte, jak připraven
s touto větévkou a věncem přistoupím
k středu země, k Loxiově pláni,
k nehasnoucímu ohni jasu,
prchaje této společné krve. K jinému krbu
Loxiás nenařídil se obracet.
A o tom, jak byly tyto zločiny spáchány,
všem Argejcům povídám, aby svědčili;
já jsem bludný, cizinec této země,
žijící i mrtvý zůstane po mně tahle sláva.

Náčelník chóru.
Jednal jsi dobře! Nenech si ústa
spoutat špatnou pověstí, nemluv o zlu —

osvobodils celou argejskou obec,
dvěma hadům snadno hlavu stnuvše!

Oréstes.
Ááá!
Služky! Tyto jak Gorgony podoby
v šedě-rouchách, propletené
hustými hady — nezůstanu zde!

Náčelník chóru.
Jaké přízraky tě, nejmilejší otci,
víří? Zdrž se, nepodléhej strachu příliš!

Oréstes.
To nejsou přízraky těch mých bolestí!
Jasně vidím: matčiny hněvivé psice!

Náčelník chóru.
Čerstvá krev ti ještě na rukou lpí.
Z toho ti ten zmatek do mysli padá.

Oréstes.
Pane Apollóne, množí se!
Z očí jim kane krev odporná!

Náčelník chóru.
Jedinou máš očistu: Loxiás, kdo tě přijme,
tě osvobodí od těchto strastí.

Oréstes.
Vy je nevidíte — ale já ano!
Jsem jimi hnán, nemohu zůstat!

[Oréstes vybíhá ze scény.]

Náčelník chóru.
Buď šťasten! A nad tebou ať přívětivý
bůh bdí, chrání v příhodných osudech.

Chór.
Hle! Na královské sídlo
teď třetí bouře
vzlétla, rozprýskla se, dovršila se.
Nejprve dětožroucí
práce nebohého Thyesta;
podruhé mužovražedné královské žaly;
lázeňsky zabit achajský
vrchní velitel;
teď třetí přišel odněkud — spasitel?
Nebo mám říci osud smrti?
Kam to dovrší, kam skončí
upokojená síla zkázy?

Eumenidy

[Scéna: Před Apollónovým chrámem v Delfách. Pýthie vychází ze dveří a modlí se.]

Pýthie.
Nejprve v této modlitbě ctím z bohů
prvověštkyni Gaiu; po ní Themis,
jež po matce usedla na tomto
věštírně, jak praví pověst. Jako třetí
v losu, s jejím souhlasem, bez násilí
jiná titanská dcera Chthoná se tam usadila:
Foibé. Dala ji jako dar k narození
Foibovi; po Foibě má odvozené jméno.
Opustil tedy délské jezero i mořský útes,
přistál na pobřeží Pallady, kde pluly lodě,
sem do této země přišel i do sídla Parnassu.
Doprovázejí ho a mocně ctí
cestoutvůrní synové Héfaistovi, krajinu
divokou proměňujíce v krotkou.
Když přišel, lid ho velmi uctil,
i Delfos, pán této země, kormidelník.
Zeus mu zasvětil mysl bohem naplněnou
a usazuje jej jako čtvrtého na trůnech věštce;
Loxiás je prorokem Dia-otce.
Tyto bohy v modlitbě na úvod vzývám.
Pallas Pronoia je ctěna v řečech;

ctím i víly, kde korykijská skála
dutá, pták-milovná, obrat démonů;
Bromios drží to místo; nezapomínám,
od té doby, co bakchantkám velel bůh,
pro Penthea splétaje jako na zajíce osud.
I prameny Pléistu a sílu Poseidóna
volám i dokonávajícího nejvyššího Dia,
a pak jako věštkyně na trůn usedám.
A teď ať mi dají těch dřívějších vstupů
daleko nejlepší; i jsou-li tu z Řeků
někteří, ať přijdou, losem určeni, jak zvyk.
Věštím, jak mi bůh ukáže.

[Vchází do chrámu. Vzápětí vyběhne ven, zděšená, lezoucí po rukou.]

Pýthie.
Hrozné věci říkat, hrozné vidět očima
mě vyhnalo z Loxiova domu zpět,
takže nemám sílu, nemohu kráčet rovně,
běžím po rukou, ne rychlostí nohou!
Vylekaná stařena neznamená nic, dítě spíš.
Já plížím se k mnohověnčené svatyni;
vidím u pupeku světa muže bohu odporného,
sedícího jako prosebník, krví
kanou mu ruce a čerstvě tasený meč
v ruce, i olivovou větev vysocenesenou,
velikou vlněnou stužkou slavnostně zdobenou,
bílým chuchvalcem — to jasně řeknu.
Před tím mužem spí ohromná tlupa
žen, usazená na trůnech.
Nejsou to ženy, ale Gorgony pravím;

ani Gorgoniných tvarů bych je nepřirovnal.
Viděla jsem je zobrazené už někdy u Finea,
jak nesou pokrm; tyto však jsou bez křídel,
černé, zcela odporné;
chrápou odporně, s nevkusným supěním;
z očí jim stéká nenávistný šťáva;
ani ozdoba se nehodí k nošení k bohům
do soch, ani do lidských obydlí.
Takový kmen jsem ještě neviděla,
ani nevím, jaká země se chlubí tím,
že rodí, že nestéká její práce.
Odtud ať se o to postará pán tohoto
domu sám — mocný Loxiás.
On je lékař-věštec a znalec znamení,
a jiným čistitelem domů.

[Pýthie odchází. Vnitřek chrámu se otvírá, vidíme Oresta u omfalu (pupku světa), spící Erínyje, nad nimi Apollón a Hermés.]

Apollón.
Nezradím tě. Až do konce ti strážcem
budu, blízko stojíc i z dálky vzdálený —
k tvým nepřátelům nebudu laskavý.
A teď je vidíš, ty zuřivé, zdolány:
spánek je svrhl ty hnusné dívky,
staré pradávné dcery, s nimiž se nespojuje
žádný z bohů, ani člověk, ani zvíře nikdy.
Pro zlo byly i stvořeny, vždyť zlou
temnotu obývají a Tartar pod zemí,
odporné lidem i olympským bohům.
Přesto však utíkej, nebuď slabý.
Vždyť tě poženou po dlouhé pevnině,

tě budou pronásledovat zemí nekonečně bloudící,
přes moře, obklopující města.
A nebuď předem vyčerpán, nes tuto
práci. Když dojdeš k Palladinu městu,
usedni, dávnou sochu objímaje.
A tam soudce a smiřitelské
řeči budeme mít, najdeme léky,
abychom tě úplně zbavili těchto strastí:
vždyť já tě přiměl matku zabít.

Oréstes.
Pane Apollóne, znáš dobře nebezpráví;
když to znáš, znej i to „nelhostejnost".
Síla konat dobré jest jistotná — tvá.

Apollón.
Pamatuj: strach ať neovládne tvou mysl.
A ty, bratrská krvi i stejného otce,
Herme, chraň ho. Z této věci dobře
průvodce buď, veď mi tohoto
prosebníka — Zeus ctí tuto úctu vyvržených —
pohněme ho ke smrtelníkům za šťastný osud.

[Apollón odchází. Herme vede Oresta pryč. Pak povstává Klytaimnéstřin stín.]

Stín Klytaimnéstry.
Spíte! Ehé! A co to má být, že spíte?
Já, od vás takto zneuctěná,
mezi mrtvými ostatními, těm, které jsem zabila,
výčitka v podsvětí mi nemizí,
hanebně bloudím. Oznamuji vám,
že z jejich strany mám největší obvinění.

Vytrpěla takové strašné věci od nejbližších,
nikdo z démonů se nerozhněvá za mne,
porážena rukama otcovraha-syna.
Vidíte, odkud ty rány mého srdce!
Vždyť spící mysl se očima rozsvěcuje,
ale ve dni osud smrtelníků je bez zjevení.
Mnohokrát jste mé věci lízaly:
úlitby bez vína, střízlivá usmíření,
i noční svaté hostiny u ohnivého krbu
jsem obětovala — v hodinu, co s žádným jiným bohem nesdílí.
A to všechno vidím pošlapáno!
A ten mi uniká jak jelen,
lehce z prostřední sítě
mi vyklouzl, vám utržil se, pohrdaje velikou vážností.
Slyšte, jak jsem mluvila — o své
duši, uvažte, ó bohyně pod zemí!
Vždyť jak sen vás teď Klytaimnéstra volá.

Chór [mručí ve snu].
Stín Klytaimnéstry.
Mručíte, a muž uniká!
Vždyť přátele má, ne mých podobných.

Chór [mručí].
Stín Klytaimnéstry.
Příliš spíte, nelítujete utrpení!
Vrah Oréstes té matky uniká!

Chór [kvílí ve snu].
Stín Klytaimnéstry.
Spíš, kvílíš. Nevstaneš rychle?
Co ti bylo určeno jiného než zlo konat?

Chór [kvílí].
Stín Klytaimnéstry.
Spánek i únava, mocní spojenci,
hroznou dračici zbavili síly.

Chór [dvojité ostré mručení].
Chytni! Chytni! Chytni! Pozor!

Stín Klytaimnéstry.
Snově lovíš zvěř, štěkáš jak
pes, co starost nikdy neopouští.
Co děláš? Vstávej! Ať tě únava neporáží,
ani neomluv zlo zmekčenou spánkem.
Zraň se v nitru oprávněnými výčitkami.
To moudrým totiž slouží jako ostny.
Ty krvavý dech vyšli na něho,
výpárou ho sfoukni, ohněm útrob,
jdi, scvrkni ho při druhém honu.

[Stín mizí. Erínye se probouzejí.]
Chór.
Probuď, probuď i ty tuhle; já tebe.
Spíš? Vstávej! A odkopnutím spánek
pohleďme, zda je v tomto předzpěvu něco marného.

Chór.
Hó, hó, popatř! Co jsme zažily, přítelkyně!
Já mnoho vytrpěla a marně —
zažily jsme bolestnou zkušenost, ó běda,
nesnesitelné zlo!
Ze sítí vypadl! Zvěř uniká!
Pod spánkem jsme ztratily kořist!

Chór.
Ió, synu Diův! Zloději jsi!
Mladý si staré bohyně ušlapal!
Prosebníka cte, bezbožného muže,
rodičům hořkého!
Matkovraha jsi, bohem jsa, ukradl!
Jak by někdo řekl, že je to spravedlivé?

Chór.
Mne výčitka ze snu dostihla,
udeřila jak kočí
středovýjevem bodce
pod mysl, pod játra.
Je zde ta těžká, přehrozná
mučitelská noční zima.

Chór.
Takto konají mladší bohové,
nad veškerou spravedlnost vládnou,
kolem trůnu krví kanoucí,
kolem nohy, kolem hlavy.
Je vidět na pupku světa krvavou,
hrůznou poskvrnu vzatou.

Chór.
U krbu věštec, s krevní poskvrnou,
svatyni poskvrnil sám od sebe, sám sebe pozvav,
proti božímu zákonu lidské věci ctí,
starodávné osudy maří.

Chór.
I mně je ublížen, a jeho nerozváže,

pod zemí utekl — nikdy nebude svobodný.
Jako zbavený přízně jiného
poskvrnitele si na hlavu z rodu najde.

[Apollón vystupuje s lukem.]
Apollón.
Ven! Káži vám, z těchto domů rychle
vyjděte, oddělte se od věšteckých svatyní,
abyste nepřijaly okřídleného blyštivého hada,
z zlatohnané tětivy vystřeleného,
nevyvrhly bolestí černou pěnu z lidí,
nevyzvracely sraženiny krve, co jste nasály.
Tomuhle domu se nehodí blížit se.
Jděte, kde hlavoseky, okovyvyklávači
spravedlnosti, podřezávání i semena
ničení, dětí špatně se vede chlapcům i ok řezávání,
kamenování, kde kvílejí nad hodně
pod páteří přibity. Slyšíte,
na jakých hodech jste bohům odporní tak,
že své zalíbení najdete? Celý vám způsob
podobným je. Lva, krve-pijícího jeskyně
by se vám hodilo obývat, ne věštírny
takto blízké třít tu poskvrnu.
Pryč bez pastýře se pasoucí!
Takového stádečka žádný bůh nemiluje.

Chór.
Pane Apollóne, slyš nás také po pořádku!
Ty sám jsi na tom spoluvinný,
spíše ty jsi vše vykonal sám jako viník.

Apollón.
Jak to? Rozšiř to slovo.

Chór.
Dal jsi věštbu, aby cizinec zabil matku.

Apollón.
Dal jsem věštbu, aby ztrestal otcovu smrt. Co jiného?

Chór.
A pak jsi ho přijal, s čerstvou krví.

Apollón.
A kázal jsem mu obrátit se do tohoto domu.

Chór.
A spíláš jeho průvodkyním, nám?

Apollón.
Vám se nehodí tomuto domu přijít.

Chór.
Ale to je nám nařízeno.

Apollón.
Co je to za úctu? Pochval se tím krásným darem!

Chór.
Matkovrahy z domů vyháníme.

Apollón.
A co ženu, co muže zabije?

Chór.
To není krevní vražda vlastnoručně.

Apollón.
Opravdu bezcenné a za nic jsi tedy
splnila sliby svaté Héry a Dia.
Kypris je tímž slovem odhozená bez pocty,
odkud smrtelným nejmilejší věci přicházejí.
Vždyť lože muže a ženy, osudem určené,
je víc než přísaha, spravedlnosti strážené.
Jestli těm, co se vraždí, povolíš
nic nepotrestat, ani s hněvem shlédnout,
pak pravím: nespravedlivě Oresta pronásleduješ!
Vždyť vím, že některé věci v mysli bereš silně,
jiné veřejně konáš mírněji.
Ale soud nad tím vede Pallada bohyně.

Chór.
Toho muže neopustím nikdy!

Apollón.
Honi se tedy a trpění si množ.

Chór.
Mé pocty nekrotčí slovy.

Apollón.
Nepřijmul bych od tebe tvé pocty.

Chór.
Vždyť přec stále u Diova trůnu vážený jsi.
Já — vede mě krev matčiná — spravedlnost
budu vymáhat na tomhle muži a honit ho.

Apollón.
Já budu bránit prosebníka, zachráním ho.

Vždyť strašný je u lidí i u bohů
hněv prosebníka, kdybych ho dobrovolně zradil.

[Scéna se mění: před chrámem Athény na Akropoli. Oréstes přichází unaven, obejme Pallantinu sochu.]

Oréstes.
Vládkyně Athéno, podle Loxiova příkazu
přicházím. Přijmi mě milostivě, trpitele,
ne prosebníka s neumytou krvavou rukou,
ale otupenou již, otřenou
u jiných domů a v cestách smrtelníků.
Stejně po suchu i po moři přešel,
chraníc příkazy Loxiovy věštebné
jsem a přistupuji k tvému domu i tvé soše, bohyně.
Zde čekám a hlídám konec soudu.

Chór [vstupuje za ním, pátraje].
No, tady je zjevný znak muže.
Následuj udavače beze zvuku!
Totiž jak pes jelena zraněného
po krvi a kapičkách stopujeme.
Mnohým utrpením muže sžíravým supí
útroba. Vždyť po celé zemi jsme hledaly;
i přes moře bez křídel plováním
jsme letěly, pronásledujíc, ne pomaleji než loď.
A teď je tenhle tady někde skrytý.
Vůně lidské krve se mi směje.

Chór.
Pozor, pozor dávej!
Hleďte všude, aby se
nevyhnul plížením

matkovražedný trestitel.
Ale on, mají oporu,
kolem sochy omotán bohyně nesmrtelné
chce stanout pod spravedlnost svých nehorázností.
To není možné. Krev matčiná, na zem
vylita, nenavrátitelná! Papaj!
Zasyklá, do země se vsákla, utíká.
Musíš mi dát z živé těla pít
rudou krev z údů; z tebe
budu si přivádět pastvu nápoje nepitelného.
Živého tě scvrknu, odvedu dolů,
abys zaplatil za matkovražednou bolest.
Uvidíš i jiné, co kdy zbloudili ze smrtelníků —
proti bohu, cizinci,
nebo rodičům drahým ne-ctící —
každý ponese spravedlnosti hodné.
Velký je totiž Hádés, soudce smrtelníků
pod zemí,
v tabulkových zápisech vše sleduje v mysli.

Oréstes.
Já naučen ve zlu znám
mnohé očistné postupy, i říci, kde slouží
spravedlnost, i mlčet stejně; v této věci
jsem byl povolán mluvit moudrým učitelem.
Vždyť krev chřadne, vytírá se z ruky,
matkovražedná poskvrna umýta;
čerstvá u krbu Foibova
očistou zabijením selete byla zahlazena.
Dlouhá by byla řeč od začátku,
kolika jsem se dotkl bez škody při styku.

Čas uklidí vše, společně stárneje.
A teď z čistého hrdla s úctou volám
vládkyni této země, Athénu,
aby přišla mi na pomoc; získá bez kopí
mě i zemi i argejský lid
důvěryhodně spravedlivě navždy spojence.
Ať je kdekoli — v libyjských zemích
u řeky Trítóna, zrodné,
rovné nebo zahalené paty klade,
pomáhajíc přátelům — nebo flegrejskou pláň
jako smělý vůdce, muž, pozoruje —
ať přijde (bůh přec slyší i zdáli)
aby mi dala vysvobození.

Chór.
Nevyvede tě ani Apollón, ani síla Athénina —
nespasí tak, abys nebyl bez pocty
zajde, radosti nenaučen v mysli nikde,
bezkrevné krmivo démonů, stín.
A ty neodpovídáš, odplivuješ řeči —
pro mě vychovaný a zasvěcený?
Živého tě sežereme, ne u oltáře obětujíc!
Hymnus uslyšíš tenhle, pouta tebe!

Chór.
Nuže, i chórový rej spleťme, protože
mysli hroznou
odhalit se rozhodli:
řeknout úděly přidělené lidem,
jak to vede naše seskupení.
Přímosoudné myslíme být:

toho, kdo čisté ruce drží,
nedostihne žádný hněv od nás,
nezraněn věkem prochází.
Kdo se provinil tak jako tenhle muž,
krvavé ruce skrývá —
my svědci pravdivě padlým
spravedlivě přicházíme,
pomstitelé krve
k němu jsme nakonec se zjevili.

Chór.
Matko, co jsi mě zrodila, matko Noci,
pomstitelku živých i mrtvých!
Slyš mne! Vždyť mě Lathóin syn
zbavuje cti, bere mi
ty srnky poražené,
jimž je matkoklení osudem i poskvrnou.

Chór.
Nad obětí pro oběť
tento hymnus — šílenství, zblázněnost mysli,
Erinyí píseň okovatelská rozumu,
bez lyry — scvrká smrtelníky.

Chór.
To mi totiž Moira všeprotkávající,
pevně uznala za úděl:
kdokoli ze smrtelníků se dopustí svévolné
pohromy — vzdělaně domácí vraždu,
toho sledovat, až ho spravedlivě
dolů pod zem odvedu.
A ani tam dole mnoho svobodného.

Chór.
Nad obětí pro oběť
tento hymnus — šílenství, zblázněnost mysli,
Erinyí píseň okovatelská rozumu,
bez lyry — scvrká smrtelníky.

Chór.
Takový nám los od narození byl předán,
jemuž se bohové nesmrtelní nemají přibližovat,
nikdo si s námi stůl nedělí.
Nemám účast na světlých plášťech,
takový podíl mi je odporný.
Padání domů jsem si vybrala,
kdy Arés domácí svého
rodinného vraždí.
Tak za ním, byť silným, se vrhneme —
krvi novou utemujeme!

Chór.
A chtějíc tuto starost vzít na sebe
od jiných bohů, nedbá
nelze se se mnou setkat.
Vždyť Zeus nás, krvavý rod odporný,
vyloučil z audience.

Chór.
A chci se vrhnout vpřed s těžkou nohou,
těžko stabilizovaně,
útok nohou šlapných;
krvák, co nese pád i nohám přesto rychlým:
chci na něm znovu dojít neurzčíjelivé zkázy.

Chór.
Běhy, nekonečné jemné pády, dožijí ho.
A o žádném z lidí nikdo neslyší
hrdě, kdo se k svévolným šípům zasekne;
nikdo není odkladu neoprávněné zkázy.

Chór.
Ale podsvětní tomu zbavenému
veliké jsou vymáhání v mysli;
on všechno slyší.

Chór.
Když se nám dovíme k Oidypovcům
a jim podobným,
veselíme se, i když to je žal,
ničeho mysli nepříjemného.

Chór.
Krvavé úly my vymahatelky,
starodávná jsou naše díla,
od kolébky nás jmenovaly Mojry,
pán žádný z olympských s námi nejedná,
nejsme na hostinách
v bílých závojích.

Chór.
Tak nám bylo určeno.
Před námi utíkají domy,
i když Arés tajně v nich
rodák rodáka zabíjí.
Tomu, byť silný je, běžíme vstříc,
mstíme smrt krví novou!

Chór.
Chceme s velkou tíží
pochod pochodu udělat;
mocné nohy ohýbající
krvák těžkonohý;
poskočení i rychlonohému,
těžká to pohroma, abym nic z jemu smilnoutelného
jsme snášely nedbaly.

Chór.
Není smrtelníka, kdo se pyšní,
že jsou tyto moje pravomoci
pryč od úcty bohů,
že nemusí nic snášet, ale musí.
Nikdo, kdo se nedobírá k Diovi,
ale my dole,
pokud spáchal zlo, hledáme z celé síly.

[Athéna přichází.]

[Scéna: Soudní síň na Areopagu. Athéna svolává občany-soudce. Oréstes stojí jako obžalovaný; Erínyje jako žalobkyně. Apollón je obhájce.]

Athéna.
Volej, posle, a vojsko zavři —
pronikavá tyrsenská
trubka, lidským dechem naplněná,
ať vysokým tónem zazvučí lidu.
Vždyť když se tahle rada zaplní,
sluší se mlčet a seznámit se s mými zákony
celou obec do věčného času,
i tyhle, aby soud byl dobře uznán.

Náčelnice chóru.
Pane Apollóne, co máš, nad tím vládni.
Co máš s tímto případem společného, pověz.

Apollón.
Přišel jsem svědčit — vždyť podle zákona
tento muž je prosebník a mého domu
chráněnec, a já z jeho vraždy osvoboditel —
i spoluobhájce. Mám totiž vinu
na matčině smrti. Veď soud ty,
jak se v této spravedlnosti vyznáš.

Athéna.
Mluvte vy. Soud zahajuji.
Žalobce první ať mluví od začátku,
aby byl případ dobře vyložen.

Náčelnice chóru.
Je nás mnoho, budeme stručně mluvit.
Slovo za slovo odpovídej po řadě:
Matku jsi zabil? Řekni to nejdřív.

Oréstes.
Zabil jsem. Toho nelze popřít.

Náčelnice chóru.
Tak toto je prvních z tří zápasů.

Oréstes.
Nad padlým ještě nechlub se tím slovem.

Náčelnice chóru.
Musíš říct, jak jsi ji zabil.

Oréstes.
Řeknu: mečotasnou rukou do hrdla uťal.

Náčelnice chóru.
Kdo tě přesvědčil? Kdo radil?

Oréstes.
Jeho věštby. Tenhle mi svědčí.

Náčelnice chóru.
Prorok ti radil matku zabít?

Oréstes.
I dosud osud nekáře.

Náčelnice chóru.
Ale až tě hlas odsoudí, jinak budeš mluvit!

Oréstes.
Věřím! Z hrobu pomoc otec pošle.

Náčelnice chóru.
Mrtvým teď věř, zabivše matku!

Oréstes.
Vždyť měla dvě poskvrny útoku.

Náčelnice chóru.
Jak? Vysvětli to soudcům.

Oréstes.
Zavraždila mého otce.

Náčelnice chóru.
Takže ty žiješ, ale ona krve zbavena.

Oréstes.
Proč jsi ji živou vyhnanstvím nehnala?

Náčelnice chóru.
Nebyla jedné krve s mužem, co zavraždila.

Oréstes.
A já s matčinou krví?

Náčelnice chóru.
Jak by tě ta uvnitř vychovala, hroznovraže,
pod pasem? Odmítáš matčinu krev nejmilejší?

Oréstes.
Teď ty svědči! Vysvětli mi,
Apollóne, zda jsem ji po právu zabil.
Čin jak byl, nepopíráme.
Ale jestli ta krev tvá mysl pokládá
za spravedlivou nebo ne, rozhodni, ať to řeknu.

Apollón.
Budu k vám mluvit, k velké athénské
rado, spravedlivě — jako věštec nebudu lhát.
Nikdy jsem nemluvil ve věšteckém trůně
o muži, ženě ani obci,
co by nebyl kázáno Diem olympským otcem.
Co je spravedlivé, nad jakou silou se učit,
radou vám radím následovat otce:
přísaha nic nad Dia nevládne.

Náčelnice chóru.
Zeus, jak říkáš, dal věštbu

oznámit Orestovi, aby otcovu krev
pomstil, matky pak si nevšímal?

Apollón.
Není to totéž, aby muž šlechetný zemřel,
Diem obdařený, žezlem ctěný,
a to rukou ženy — nikoli válečným
lukem šípů dalekometných, jak Amazonka —
ale jak uslyšíš, Pallado, i vy sedící
rozhodnuteme hlasovou nad tímto případem.
Právě ze svojí vojenské cesty vracejícího,
z větší části dobře laskavě přijímajíc,
ve vaně umývajícímu, až na konci
látkou obalila; a v nekonečné
spleti mečem zabila manžela — zahalila zdobným pláštěm.
To byl, pravím, osud muže,
toho ze všech ctěného, vojevůdce lodí.
Ji takto popsal, aby otřásla lidem,
jemuž je uloženo rozhodnout tento soud.

Náčelnice chóru.
Otcovu smrt dává Zeus přednost — podle tvého slova.
Avšak sám uvěznil otce starého, Krona.
Jak toto proti sobě neříká?
Vás volám za svědky.

Apollón.
Ó všeobmerzlé zrůdy, bohů ohavnosti!
Pouta se dají rozvázat; na to je lék
a opravdu mnoho prostředků osvobodivých.
Ale když prach pohltí krev
muže jednou zemřelého, není vzkříšení.

Na toto zaříkání můj otec
neučinil; všechno ostatní, nahoru i dolů
otáčeje, dělá, bez námahy stále silen.

Náčelnice chóru.
Jak hájíš jeho útěk, hleď:
krev matčinu, rodnou, na zem vylil,
pak bude v Argu obývat otcovský dům?
Jaké oltáře lidové bude užívat?
Jaká zbožná ruka přijme ho za druha?

Apollón.
I toto řeknu, a slyš, jak správně mluvím.
Nenazývá se tak zvaného dítěte matka
rodičem — jen chůvou nově zrozeného semene.
Rodí ten, kdo osemenil; ona cizinka cizímu
zachrání výhonek, pokud mu bůh neublíží.
Důkaz toho ti ukážu:
Otec může být bez matky; blízký
svědek stojí, dcera olympského Dia,
jež nebyla ve tmě lůna chována,
ale takový výhonek by neporodila žádná bohyně.
Já, Pallado, co ostatní jak umím,
tvé město i vojsko udělám velikým,
proto jsem toho poslal do tvého domu-krbu,
aby ti byl věrný do konce času,
abys ho získala za spojence, bohyně,
i jeho potomky, a toto ať navždy drží —
milovat sliby úcty — jejich potomci.

Athéna.
Teď kážu, aby podle svého uvážení vhodili

hlas spravedlivý, když dost se řeklo.

Náčelnice chóru.
My jsme vystřelili všechny šípy.
Čekám, jak bude zápas rozhodnut.

Athéna.
Co? Jak od vás to teď vymyslím, abyste nehanili?

Apollón.
Slyšeli jste, co jste slyšeli; ve svém srdci
nesouce hlas, přísahu ctěte, cizinci.

Athéna.
Nyní poslyšte zákon, athénský lide,
rozhodujete poprvé o vylité krvi.
Bude i do budoucna vojsku Aigeovu
soudním shromážděním tahle rada navždy.
Pahorek Areův tenhle, Amazonek sídlo
a tábor — když přišly s nenávistí k Théseovi,
válku vedouce — a město nově vybudované
tenhle s vysokými věžemi protiveží tenkrát
zbudovaly, Areovi obětovaly: odtud má jméno
skála, Areův pahorek. V něm ať úcta
občanů a strach vrozený, aby neublížili,
drží ve dne i v noci stejně,
a aby občané sami neporušovali zákony
špatnými záplavami. Bahnem vodu
jasnou kalíc nikdy nenajdeš nápoj.
Ne bezvládí ani despocii
občanům radím ctít,
a ne strašné vyhnat zcela z města.

Kdo z lidí beze strachu je spravedlivý?
Takovou tedy úctu bát se spravedlivě,
hrázi země a spásu obce
budete mít, jakou žádný z lidí nemá,
ani u Skythů, ani v místech Pelopovských.
Zisků nedotčená tahle rada,
úctyhodná, ostrého hněvu, nad spícími
bdělá stráž země se stavím.
Toto jsem rozšířila jako radu
občanům do budoucna. Teď je však třeba
vstát a vhodit hlas a rozhodnout spor
ctíce přísahu. Řeč byla řečena.

Náčelnice chóru.
A tenhle těžký kolektiv země já
radím nijak nehanit.

Apollón.
I já vzývám své věštby i Diovy
bát se je ctít, nenechat je plané.

Náčelnice chóru.
Krvavé věci sice uctíváš, byť nejsou tvůj úděl,
věštby už nebudeš věstit čisté.

Apollón.
Snad také otec nějak chybí v radách
těm, co prvně krví očistili ruce Ixionovi?

Náčelnice chóru.
Mluv. Já, pokud nedostanu spravedlnosti,
těžkou obtíží budu v této zemi zas.

Apollón.
Ale u mladých i starších
bohů jsi bez cti. Zvítězím já!

Náčelnice chóru.
To jsi udělal i v domě Féretovém:
Moiry jsi přesvědčil učinit smrtelníky nesmrtelnými.

Apollón.
Není spravedlivé toho, kdo ctí, obdařit,
tím spíš, když se dostane do potřeby?

Náčelnice chóru.
Tys přec zrušil staré rozdělení,
vínem jsi oklamal starodávné bohyně.

Apollón.
Ty zas, co brzy nedostaneš konec soudu,
jed svůj vylej, nepřítelům nijak těžký.

Náčelnice chóru.
Když mě mladý starou pošlapáváš,
soudu tohoto vyslechnutí čekám,
rozpolcena hněvat se, či ne, na město.

[Soudcové hlasují, metajíce hlasovací kameny do dvou uren.]
Athéna.
Je mé dílo rozhodnout poslední soud.
Můj hlas Orestovi přidám.
Vždyť matky, co by mě porodila, nemám;
mužské chválím ve všem, kromě ženitby,
celou duší — zcela otcovská jsem.
Takto neupřednostním ženinu smrt,

té, co muže zabila, strážce domu.
Vítězí Oréstes, i když se stejnými hlasy skončí.
Vyklopte z uren co nejrychleji
kameny, soudcové, kterým to bylo svěřeno!

[Hlasovací kameny jsou vysypány, počítají se.]
Oréstes.
Ó Foibe Apollóne, jak soud dopadne?

Náčelnice chóru.
Ó temná matko Noci, hledíš na to?

Oréstes.
Teď mi buď smyčka, buď světlo spatřit.

Náčelnice chóru.
Pro nás pád, nebo pocty dál.

Apollón.
Spočítejte správně vypadlé hlasy, cizinci,
nebezpráví ctíce v rozdělení.
Chybějící mysl způsobuje velké zlo,
vhozený hlas jediný narovnal dům.

Athéna.
Tento muž je zbaven obžaloby z krve.
Vždyť stejný je počet hlasů.

Oréstes.
Ó Pallado, ó spasitelko mých domů!
Zbavena otcovské země — ty jsi
mi dala návrat. A kdokoli z Řeků řekne:
„Argejský muž zas v otcovských

věcech bydlí dík Palladě a Loxiovi
a tomu třetímu, všem dokončujícímu
spasiteli, který otcovskou smrt ctil
a mne zachraňuje, viděl matčiny spoluobhájce.“
Já této zemi i tvému vojsku
do veškerého nejdelšího času
nyní, přísahu složiv, odcházím k domovu;
že žádný muž, kterého tato země vyslala,
sem nepřijde s dobře nabroušeným kopím.
Vždyť my sami, byť už v hrobech,
proti těm, kdo přestoupí mé přísahy,
neodvratnými ran postihneme,
cesty bez naděje a vrh ptáků protivných
jim učiníme, aby litovali námahy.
Když však dodrží slib — a city Palladiny
budou ctít navždy, se spřáteleným kopím —
my sami budeme k nim laskavější.
A sbohem — i ty, i občané obce.
Zápas protivníkům neúniku kéž máš,
spasný i vítězný s kopím.

[Oréstes a Apollón odcházejí.]
Chór.
Ió, mladší bohové! Staré zákony
jste zpohoblavili, z rukou jste mě vyrvali.
Já, bezectná, bídná, těžkohněvná
v této zemi, ách!
Jed, jed vzájemný-žalující
vypouštím ze srdce, kapku na zem
neplodnou. A z ní
lichen bez listu, bez dětí,

ió, Spravedlnosti! po zemi se plouživý
smrtelníky-ničivé poskvrny do kraje vrhne.
Lkám. Co udělám?
Posmívají se mi občané!
Nesnesitelně trpím!
Ió! Velké mocné dcery nešťastné
Noci bez cti truchlící!

Athéna.
Mne poslechni, nenesij to tak těžce.
Nejste poraženy, ale rovný hlas spor
rozhodl pravdivě, nikoli pro vaši potupu;
ale od Dia svědectví jasná byla přítomna,
sám ten, co věštil, byl svědkem,
že Oréstes za tohle neutrpí.
Vy se nehněvejte, na tuto zemi
těžký hněv nesesílejte, ani neúrodu
nevytvářte, démony kropící
žravými ostny semen nekrotícími.
Vždyť já vám plně oprávněně slibuji:
sídla a svatyně v spravedlivé zemi
na skvoucích trůnech u krbů
budete mít, občany uctívané.

Chór.
Ió, mladší bohové! Staré zákony
jste zpohoblavili, z rukou jste mě vyrvali.
Já, bezectná, bídná, těžkohněvná
v této zemi, ách!
Jed, jed vzájemný-žalující
vypouštím ze srdce, kapku na zem

neplodnou. A z ní
lichen bez listu, bez dětí,
ió, Spravedlnosti! po zemi se plouživý
smrtelníky-ničivé poskvrny do kraje vrhne.
Lkám. Co udělám?
Posmívají se mi občané!
Nesnesitelně trpím!
Ió! Velké mocné dcery nešťastné
Noci bez cti truchlící!

Athéna.
Nejste bez cti! Příliš s hněvem
bohyně smrtelníkům zemi neúrodnou nedělejte.
I já věřím Diovi — co víc říkat?
A klíče znám domu, jediná z bohů,
v němž je blesk zapečetěn.
Ale toho není třeba. A ty mi dej,
ať nehází zbytečná řeč do země,
plody všechny abys nikdy neneslo,
spi, trpkou sílu temné vlny,
jako ctěná a spolubydlící u mne.
A z této velké země navždy prvotiny
obětí dostaneš: nad dětmi a nad svatbou,
budeš mít navěky — a toto slovo chválit budeš.

Chór.
Mne postihnout toto, ách!
Mne starodávnou pod zemí žít,
ách, bez cti poskvrnu!
Dech plný síly a všechen hněv!
Oj, oj, zeme, ách!

Co se mi vkrádá, co bolest do boků?
Slyš mé srdce, matko
Noci! Vždyť ode mne pocty
starodávných bohyní
nehorázní podvodníci bez bázně oloupili!

Athéna.
Snášet budu tvé hněvy — jsi starší.
A v tomto jsi mnohem moudřejší než já;
ale rozum Zeus také mi dal nikoli zle.
Vy, až přijdete do cizí země,
po této zatoužíte: tak to předpovídám.
Vždyť přitékající čas ctěnější
bude pro tyto občany. A ty ctěné
sídlo mít u Erechtheových domů
budeš, od mužů i ženských průvodů,
jaké by nikdy od jiných smrtelníků nedostala.
Ty v mých místech neházej
ani krvavé brousky, útrob zranění
mladých, nevinovatými šílenstvími nehněvána,
ani vyňavši jak srdce z kohoutů
v mých občanech neumíst Area
rodovražedného a vzájemnou drzost.
Venkovní válka ať je, nikoliv v domě,
v níž mohutná sláva lásky ke slávě bude;
domácího ptáka boj nejmenuji.
Takové věci si od mne vybrat můžeš:
dobře činit, dobře se mít, dobře být ctěna,
této země se podílet, nejvíce milované bohy.

Chór.
Mne postihnout toto, ách!
Mne starodávnou pod zemí žít,
ách, bez cti poskvrnu!
Dech plný síly a všechen hněv!
Oj, oj, zeme, ách!
Co se mi vkrádá, co bolest do boků?
Slyš mé srdce, matko
Noci! Vždyť ode mne pocty
starodávných bohyní
nehorázní podvodníci bez bázně oloupili!

Athéna.
Nevzdám se mluvení dobrého,
abys nikdy neřekla, že mladší u mne
bohyně staré i lid občanů
bezectné jsi vyhnala z této země.
Je-li ti svaté úcty Peithó,
mluvení z mých úst mírnící a usmiřující,
tak zůstaň; nechceš-li však zůstat,
nebylo by spravedlivé na tuto obec
sesílat hněv, zášť, nebo škodu vojsku.
Můžeš se stát dědičkou této země
spravedlivě, uctívanou věčně.

Chór.
Vládkyně Athéno, jaké mi sídlo přidělíš?

Athéna.
Bez útrap, prostého vší bídy. Přijmi!

Chór.
A kdyžbych přijala — jaká pocta mě čeká?

Athéna.
Žádný dům nebude dobře bez tebe prospívat.

Chór.
Ty uděláš, abych měla takovou moc?

Athéna.
Tomu, kdo tě ctí, osudy narovnáme.

Chór.
A pro vše budoucí mi to zaručíš?

Athéna.
Smím říct jen, co dokončím.

Chór.
Zdá se, že mě přesvědčíš. Odstupuji od hněvu.

Athéna.
Pod zemí tedy získáš si přátele.

Chór.
Co mi tedy káži nad touto zemí zazpívat?

Athéna.
Takový, co dohlíží na dobré vítězství,
a to ze země, z mořské rosy,
z nebe. A dechy větrů
slunečně dující ať obchází zem;
plod země i stád tekoucí
občanům ať neustále neschází s časem,

a lidských semen záchranu.
Zbožné ať ponese země víc.
Vždyť miluji, jak zahradník k rostlinám,
tenhle rod spravedlivých bez žalu.
Taková jsou tvá práva. Z Areovských
krásných zápasů nenechám já
tuto městodobyvatelskou mezi smrtelníky poctou být neuctěnou.

Chór.
Přijmu Pallady spoluobydlí,
nebudu zemi ponižovat
—tu, jíž i Zeus všemohoucí a Arés
jako strážci bohů vládnou,
oltář-chráněnou Řeků krásou démonů —
té zemi se modlím
věště přívětivě,
aby přívalní osudy života blahodárné
ze země vyrašily
v jasném slunečním záření.

Athéna.
Toto já vděčně těmto občanům
dělám, veliké a protivné
božstva zde si zasídliv.
Všechno totiž tyto bohyně
dostaly spravovat.
Kdo neokusí jejich tíhu,
neví, odkud jsou rány životní.
Vždyť pochybení z dřívějších dob
k nim vedou. Mlčící zkáza

i velkomluvného
nenávistným hněvem spálí.

Chór.
Stromoničivá škoda ať nevane —
tu milost pronáším;
oko zbavující plamen rostlin, ať
hranice míst nepřekročí,
ani nerodná bolestivá nemoc ať se neplíží;
stáda prospívající ať země
s dvojitými mláďaty
chová v určený čas; a plod
bohatstvím-zemitým darem
démonů ať je ctěn.

Athéna.
Slyšíte to, strážci obce,
co dokončuje? Velikou moc má
paní Erínyi i u nesmrtelných
i podsvětních, i okolo lidí
jasně plně dokončují —
jedněm písně, druhým zas slzí
tupý život dávají.

Chór.
Mužemařivá předčasná
osudy odmlouvám,
mladým milé
muženošení životy
dejte, pravomoc máte,
bohyně Moiry,
matčiny sestry,

démoni spravedliví,
každému domu spoluobyvatelky,
každému času silné
pravými stykami,
všude nejctěnější z bohyní.

Athéna.
Tyto věci mé zemi vděčně
dokončují,
raduji se! Miluji oči Peithó,
že mi jazyk a ústa pozorovala
proti těmto hrubě odmítajícím.
Zvítězil Zeus tržní.
Vítězí dobro
spor náš navždy.

Chór.
A nenasytný zel
nikdy v této obci spor
ať nebuší.
Ani ať nepije prach
černou krev občanů
pro hněv pomsty
vzájemnou vraždu Áté
nedopadne na obec.
Radosti ať si navzájem dávají
jednomyslnou myslí,
a nenávidí jedinou duší:
to je lék pro mnohé u lidí.

Athéna.
Mají tedy v úmyslu dobré řeči

cestu najít?
Z těchto hrozných tváří
velký zisk vidím těm občanům.
Tyto laskavé jestli laskavě vždy
velmi ctíte, zemi i obec
správně spravedlivou
budete vždy nést krásně žijíce.

Chór.
Buďte zdraví, buďte zdraví v příhodnostech bohatství!
Buďte zdraví, občané města,
blízko sedící Diovi,
dcery milé drahé
rozumně v čase.
Pod Palladinými křídly
být — otec vás ctí.

Athéna.
Buďte zdrávy i vy. Já první musím
jít do komor ukázat
vám ke svatému světlu, s těmi průvodci.
Jděte, pod obětmi těchto ctěných
pod zemí ponořit — co je zhoubné,
té země potlačit, a co prospěch nese,
pošlete městu k vítězství.
Vy pak veďte, dědičky obce,
dcery Kranaovy, tyto spoluobyvatelky.
Ať je dobrá
dobré smýšlení občanům.

Chór.
Buďte zdravi, buďte zdravi znova, zdvojuji:

všichni v městě,
démoni i smrtelníci,
kdo Pallady obec spravujete!
Mou spoluobyvatele
dobře ctíte, nebudete
litovat osudy života.

[Průvod. Athéna vede Eumenidy do jejich nového sídla s pochodněmi. Průvodkyně obětí.]

Athéna.
Chválím slova těchto modliteb
a doprovodím vás jasnou pochodní světelnou
k podsvětním a místům pod zemí
s družkami, které stráží mou
sochu spravedlivě. Oko celé země
Théseovské přijde slavný tak zástup
dětí, žen, i průvod stařen.
Nachověbarvenými oděvy
ctěte, oheň ať se vyvede
jak laskavé toto obyvatelstvo země
do budoucna muženosnými osudy prospívající.

Průvodkyně.
Jděte do domu, veliké ctnomilovné
dcery Noci bez dětí, s laskavým průvodem.

Průvodkyně.
Bezhlasnými buďte, obyvatelé země,
pod zemí pod dávným krytem,
a poctami a oběťmi obsype uctívané,
mlčte celým lidem.

Průvodkyně.
Dobrotivé a stejnosmyslné zemi
sem pojďte, ctěné, s ohněm hořícím
pochodní, radující se cestou.
Jásot ať zazní nad zpěvy.

Průvodkyně.
Úlitby ať jsou věčně od spolubydlících
Pallady občanům! Zeus vševidoucí
a Moira takto s nimi sešli.
Jásot ať zazní nad zpěvy!

Aischylos: Oresteia

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Perseus Digital Library.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/aischylos-oresteia/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/aischylos-oresteia/.